

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	5
2. Bygningmæssige forhold mv.....	6
2.1. Celler	9
2.2. Toilet- og badefaciliteter.....	10
2.3. Fællesområder.....	12
2.4. Køkken.....	13
2.5. Vaskerum.....	13
2.6. Undervisningslokale.....	13
2.7. Værksted.....	14
2.8. Gårdtursareal	14
2.9. Fritidsfaciliteter.....	15
2.10. Besøgsfaciliteter.....	15
2.11. Observationscelle	17
2.12. Sikringscelle.....	17
2.13. Lægeværelse	18
3. Arbejde, fritid og undervisning	18
3.1. Arbejde	18
3.2. Fritid.....	21
3.3. Fællesskab.....	22
3.4. Undervisning	24
4. Lægebetjening mv.	25
5. Belægning mv.	26

6.	Andre forhold	27
6.1.	Forplejning	27
6.2.	Købmand	28
6.3.	Fjernsyn	28
6.4.	Vaskemaskiner og køleskabe	28
6.5.	Besøg og telefonsamtaler	29
6.6.	Talsmandsordning	33
6.7.	Aviser og bøger.....	35
6.8.	Samarbejde med sociale myndigheder.....	37
6.9.	Vold mv.	38
6.10.	Euforiserende stoffer mv.....	39
6.11.	Præst m.fl.	39
6.12.	Selv mord og selvmordsforsøg	40
6.13.	Information af de indsatte	40
6.14.	Egne genstande mv.	40
7.	Samtaler med indsatte	45
7.1.	Afvikling af kondi og købmandshandel på samme tid	45
7.2.	Toiletforhold.....	46
8.	Gennemgang af rapporter.....	48
8.1.	Håndjern.....	49
8.1.1.	Indledning	49
8.1.2.	Retsgrundlag mv.	50
8.1.3.	Betingelser.....	51
8.1.4.	Begrundelse.....	51
8.1.5.	Magtanvendelse.....	52
8.1.6.	Kompetence mv.	53
8.1.7.	Lægetilsyn.....	54

8.1.8. Ophør og varighed.....	55
8.1.9. Klagevejledning	56
8.2. Magtanvendelse.....	56
8.2.1. Indledning	56
8.2.2. Retsgrundlag mv.	57
8.2.3. Betingelser.....	58
8.2.4. Begrundelse mv.	59
8.2.5. Kompetence mv.	59
8.2.6. Lægetilsyn.....	60
8.2.7. Klagevejledning	61
8.3. Anbringelse i observationscelle.....	62
8.3.1. Indledning	62
8.3.2. Retsgrundlag mv.	63
8.3.3. Betingelser.....	65
8.3.4. Begrundelse.....	65
8.3.5. Magtanvendelse.....	67
8.3.6. Kompetence mv.	68
8.3.7. Undersøgelse af den indsatte person.....	74
8.3.8. Lægetilkald og lægetilsyn	77
8.3.9. Tilsyn ved personalet	80
8.3.10. Ophør og varighed.....	81
8.3.11. Klagevejledning	83
8.4. Sikringscelleanbringelse.....	84
8.4.1. Indledning	84
8.4.2. Retsgrundlag mv.	85
8.4.3. Betingelser.....	86
8.4.4. Begrundelse mv.	87
8.4.5. Magtanvendelse.....	88
8.4.6. Kompetence mv.	88
8.4.7. Undersøgelse for genstande mv.	90
8.4.8. Fiksering	92
8.4.9. Lægetilkald og lægetilsyn	94

8.4.10. Fast vagt	97
8.4.11. Ophør og varighed af anbringelse og fiksering	99
8.4.12. Klagevejledning	99
9. Opfølgning	100
10. Underretning	100

1. Indledning

Som led i ombudsmandens almindelige inspektionsvirksomhed (jf. § 18 i lov nr. 473 af 12. juni 1996 om Folketingets Ombudsmand) foretog jeg og to af embedets øvrige medarbejdere den 14. januar 2004 inspektion af Arrestafdelingen i Horsens. Til stede under inspektionen var blandt andre fængselsinspektøren, vicefængselsinspektøren og fængselsfuldmægtigen i Statsfængslet i Horsens samt afdelingslederen for arrestafdelingen. I forbindelse med inspektionen modtog jeg rapportmateriale til gennemgang, jf. pkt. 8 nedenfor.

Ombudsmanden har en gang tidligere (i 1975) foretaget inspektion af Arrestafdelingen i Horsens. Rapporten fra denne inspektion er optrykt i Folketingets Ombudsmands beretning for 1975, s. 481ff, og opfølgning herpå er optrykt i beretningerne for 1976, s. 56f, 1977, s. 46f, 1978, s. 34f, og 1981, s. 319f.

Inspektionen den 14. januar 2004 bestod i samtaler med arrestafdelingens ledelse og samarbejdsudvalg, en rundgang i arrestafdelingen og samtale med en repræsentant for afdelingens indsatte om generelle forhold. Under min afsluttende samtale med arresthusets ledelse forelagde jeg den indsattes klager for ledelsen, og jeg har efterfølgende sendt den indsatte et brev med svar på klagerne. I den forbindelse bad jeg ledelsen om at undersøge og underrette mig om nærmere angivne forhold, og jeg modtog herefter et brev af 3. marts 2004 fra ledelsen. Nogle af de punkter som den indsatte fremkom med, er afsluttet i mit brev til den indsatte, mens de øvrige punkter er medtaget de relevante steder i gennemgangen nedenfor.

Det bemærkes at nogle af de i rapporten berørte emner hovedsagelig bygger på en efterfølgende gennemgang af det skriftlige materiale som jeg har modtaget fra arrestafdelingen, og således ikke blev særskilt drøftet under selve inspektionen.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Arrestafdelingen i Horsens og Direktoratet for Kriminalforsorgen med henblik på eventuelle bemærkninger om faktiske forhold som rapporten måtte give anledning til. Statsfængslet i Horsens har i brev af 5. april 2004 fremsat enkelte bemærkninger til den foreløbige rapport. Det som arrestafdelingen har anført, er indarbejdet i denne rapport. Direktoratet for Kriminalforsorgen har ikke fremsat bemærkninger vedrørende de faktiske forhold.

2. Bygningsmæssige forhold mv.

Arrestafdelingen i Statsfængslet i Horsens har til huse i fængslets hovedbygning og er således bygningsmæssigt stort set svarende til fængslets øvrige afdelinger. Arrestafdelingen er beliggende på 1. etage i fængslets østfløj og har kapacitet til 22 indsatte. Der er (imidlertid) 23 celler på afdelingen fordelt på begge sider af en gang hvor der også er toilet- og badefaciliteter, vaskerum og køkken. Selve gangarealet benyttes som fællesrum.

Derudover er der på en lille forgang fire afsondrede celler som afdelingen benytter dels til indsatte i (frivillig) isolation, dels som bufferceller i forbindelse med overbelægning. Den ene af cellerne er dobbelt så stor som de øvrige celler. Den var tidligere en særligt sikret celle.

Samtlige celler er enkeltmandsceller.

I tilknytning til afdelingen er et værksted, et undervisningslokale og to små gårdtursarealer. Derudover har afdelingen adgang til fængslets udendørsområde, gymnastiksal og kondirum samt besøgsfaciliteter.

Arrestafdelingen kan benytte fængslets sygeafdeling hvor der bl.a. er lægeværelse, og hvor fængslets observationscelle og sikringscelle er beliggende.

Adgangen til fængslets fritidsfaciliteter stiller arrestafdelingen fordelagtigt i forhold til de fleste arresthuse. Afdelingens bygningsmæssige rammer er dog utidssvarende –

f.eks. lever cellernes størrelse (ca. 6,3 m²) og indretning langt fra op til en moderne standard. Jeg henviser i den forbindelse til beskrivelsen af cellerne i Statsfængslet i Horsens i forbindelse med ombudsmandens inspektion af fængslet i 1998, jf. Folketingets Ombudsmands beretning for 1999, s. 563ff. Ombudsmanden udtalte bl.a. at cellerne har en ”utilfredsstillende standard”. Da det i en udmøntningsplan for flerårsaftalen for kriminalforsorgen for 1999-2003 var anført at der skulle opføres et nyt fængsel til erstatning for Statsfængslet i Horsens, meddelte ombudsmanden at han ikke foretog sig mere vedrørende spørgsmålet om cellernes størrelse. Ombudsmanden bad om underretning om de videre overvejelser i relation til forslaget, herunder om en konvertering af forslaget til en egentlig beslutning om nedlæggelse af fængslet. Direktoratet oplyste i den anledning at det som led i flerårsaftalen var besluttet at opføre et nyt fængsel.

Under inspektionen orienterede fængselsinspektøren nærmere om projektet og fremviste i den forbindelse tegninger over det nye fængsel. Inspektøren oplyste bl.a. at flytning til det nye fængsel forventedes at ske i anden halvdel af 2006, og at direktoratet havde nedsat en styregruppe som skulle overveje strukturen og bygningsanvendelsen mv. Inspektøren oplyste endvidere at der endnu ikke var truffet (politisk) beslutning om hvorvidt arrestafdelingen skal flytte med til det nye fængsel, eller om den i stedet skal indrettes et andet sted, men at afdelingen skal flytte fra fængslet da bygningerne er overtaget af et ejendomsselskab. Inspektøren regnede med at afdelingen flytter med over i det nye fængselsbyggeri.

Min vurdering af de bygningsmæssige rammer er naturligvis præget af den omstændighed at arrestafdelingen flytter fra de nuværende lokaliteter i løbet af sidste halvdel af 2006. På grund af denne flytning vil de bygningsmæssige forhold i det følgende som udgangspunkt kun blive beskrevet i hovedtræk.

Arrestafdelingen blev malet i 1998 af en fængselsfunktionær og to indsatte, jf. artikel herom i Nyt for Kriminalforsorgen nr. 4-5/1998.

Nogle af afdelingens rum og faciliteter trænger til vedligeholdelse, og inventaret fremstod for en stor dels vedkommende (meget) slidt. Det blev i forbindelse med inspektionen oplyst at der så vidt muligt sker løbende malervedligeholdelse og ad hoc-reparationer af inventar, men at vedligeholdelsen vanskeliggøres af høj belægning. I hele 2003 var der således en gennemsnitlig belægningsprocent på 107. Det blev endvidere oplyst at der ikke er nogen plan for generel udskiftning af inventar, dvs. at kun det inventar som er udtjent eller ødelægges, udskiftes eller repareres. Der er ikke planlagt istandsættelsesarbejder ved det årlige bygningsyn i arrestafdelingen, men fængslet råder dog over en bevilling til uforudsete reparationer som i 2004 er på 20.000 kr. Madrasserne (som er specialfremstillet til Statsfængslet i Horsens og derfor ikke kan genbruges efter flytningen af fængslet) udskiftes efter en fastlagt plan.

Jeg har noteret mig at der så vidt muligt sker løbende malervedligeholdelse, men at vedligeholdelsen på grund af den høje belægning er vanskelig at gennemføre. Med hensyn til vedligeholdelse i øvrigt af lokaliteterne er min vurdering af behovet herfor, ligesom for så vidt angår de bygningsmæssige rammer, præget af den omstændighed at arrestafdelingen flytter fra de nuværende lokaliteter i løbet af sidste halvdel af 2006. Det kan således ikke give mig anledning til bemærkninger at behovet for vedligeholdelse vurderes i lyset af den omstændighed at arrestafdelingen skal flytte.

Selv om det inventar som findes i arrestafdelingen, ikke skal genbruges i det nye fængsel (som får helt nyt inventar), har flytningen ikke samme betydning for spørgsmålet om udskiftning/vedligeholdelse af dette inventar. Inventar som på tidspunktet for flytningen er i en god stand, vil kunne anvendes i andre af kriminalforsorgens institutioner. Jeg har noteret mig at inventar der er udtjent eller ødelagt, udskiftes/repareres, og jeg går på denne baggrund ud fra at arrestafdelingen løbende er opmærksom på inventarets stand med henblik på vurdering af behovet for at det udskiftes eller repareres. Selv om en stor del af inventaret fremstod i en dårlig stand, foretager jeg mig herefter ikke mere vedrørende dette forhold.

Som jeg orienterede om under inspektionen, har direktoratet i anden sammenhæng over for mig oplyst at direktoratet for at imødegå problemet med inventar der ikke lever op til den ønskelige standard, vil overveje at indføre en løbende udskiftning af institutionernes celleinventar med henblik på at sikre en tilfredsstillende standard i samtlige institutioner. Direktoratet overvejer en række muligheder, herunder en model med udskiftning af celleinventar over en 10-årig periode. Jeg har bedt om at blive orienteret om udfaldet af disse overvejelser.

2.1. Celler

I forbindelse med inspektionen besigtigede jeg efter eget valg cellerne 169, 170 og 182. Det blev oplyst at disse celler var repræsentative for cellestandarden i arrestafdelingen.

Cellerne er som nævnt 6,30 m². Der er ikke plads til kriminalforsorgens standardinventar i cellerne. Inventaret er hovedsagligt solide, men slidte træmøbler af ældre dato. De celler som jeg besigtigede, er møbleret med en seng, et skrivebord, en stol, et lille vægskab, en hylde og en knagerække. De indsatte har således intet klædeskab.

Cellerne har mørke lofter og mørk linoleum på gulvet. Der er en loftslampe og en skrivebordslampe. På væggen er en malet opslagstavle. Der er gardiner for vinduet.

Der er indbygget radio i alle cellerne, og i de besigtigede celler var der også tv. Et sted havde den indsatte etableret en improviseret tv-hylde ved at vende en af skrivebordsskufferne på hovedet og sætte den i spænd i skinnen.

Der udleveres ikke kaffemaskiner og el-kogere til de indsatte af hensyn til el-nettet.

Der er ikke rindende vand i cellerne.

Det blev oplyst at der udleveres kolber til de mandlige indsatte og potter med låg til de kvindelige indsatte som de indsatte kan vælge at benytte hvis de skal på wc om natten. Jeg henviser i den forbindelse til pkt. 7.2.

2.2. Toilet- og bade faciliteter

Der er toilet- og baderum for de indsatte på arrestafdelingens hovedafsnit og på forgangen med de fire afsondrede celler. Toilet- og baderummene er flisebeklædte. Installationerne bar præg af slid og var nogle steder temmelig tilkalkede.

På forgangen er et bad og et toilet i separate nicher samt håndvask. Loftet i rummet havde præg af fugt.

På cellegangen er toilet- og bade faciliteterne samlet i en sektion hvor der er et baderum, to toiletbåse og et pissoir med håndvaske. I baderummet er der også håndvaske foruden tre opmurede nicher med brusere. Båsene er ikke afskærmet med døre eller forhæng, men døren ind til badet kan låses, og det blev oplyst at den bliver låst når kvindelige indsatte bader.

Den indsatte som jeg havde en samtale med i forbindelse med inspektionen, klagede over at der i baderummet et sted groede og et andet sted var begyndende skimmelsvamp som efter den indsattes opfattelse var sundhedsskadelig. I forbindelse med besigtigelsen af baderummet bemærkede jeg at der under loftet og på fliserne i to af brusenicherne var forholdsvis omfattende skader dels i form af svamp eller alger, dels af porøs, smuldrende cement. Begge typer af skader kan være forårsaget af fugt.

Jeg bad under den afsluttende samtale ledelsen om at kigge nærmere på dette forhold hvilket jeg orienterede den indsatte om i mit brev til ham. Jeg bad samtidig ledelsen om at underrette mig om hvad der videre skete i den anledning.

I brevet af 3. marts 2004 har ledelsen oplyst at det ikke er konstateret om der rent faktisk var tale om skimmelsvamp idet det kræver en teknisk undersøgelse, men de

steder i badeværelset hvor der var afskalninger, er blevet oppudset, og baderummet er blevet desinficeret og malet. Ledelsen har desuden anført at det er personalets opfattelse at fugtgenerne med efterfølgende mugdannelser er fremkommet i tiden fra eftersommeren til inspektionsdagen, og at det skyldes at der ikke bliver luftet ordentligt ud efter brug af badeværelset i de kolde måneder. Afdelingen vil fremover være opmærksom på at der bliver foretaget udluftning efter brug af badeværelset for at forebygge mugdannelser.

Jeg har noteret mig det oplyste. Det bemærkes at jeg ikke herved har taget stilling til om den oppudsning mv. som er foretaget, er tilstrækkelig til at fjerne eventuelle sundhedsfarer ved skimmelsvamp hvis der rent faktisk er tale om skimmelsvamp, idet en sådan stillingtagen forudsætter en fagkyndig viden som ombudsmandsembedet ikke er i besiddelse af.

Der lå håndsæbe fremme på håndvaskene. Jeg erindrer ikke om der var almindelige stofhåndklæder eller engangshåndklæder.

Jeg er bekendt med at Direktoratet for Kriminalforsorgen den 26. marts 2003 har udsendt en generel henstilling til samtlige kriminalforsorgens institutioner om at udskifte håndsæbe og håndklæder med hhv. flydende håndsæbe og engangshåndklæder eller håndklæderuller. Jeg er endvidere bekendt med at direktoratet som en opfølgning herpå har sendt en skrivelse af 3. juli 2003 til institutionerne. Det fremgår af denne skrivelse at enkelte institutioner i anledning af direktoratets henstilling har tilkendegivet at de på grund af de udmeldte rådighedsbeløb har vanskeligt ved at efterkomme henstillingen. Direktoratet har efter omstændighederne taget dette til efterretning, men har samtidig understreget at direktoratet lægger vægt på henstillingen indgår i overvejelser i forbindelse med planlægningen af den fremtidige ressourceanvendelse.

Jeg går på denne baggrund ud fra at arrestafdelingen erstatter håndsæben med flydende sæbe og opsætter engangshåndklæder (hvis det ikke allerede fandtes) eller vil gøre det så snart det er økonomisk muligt.

Jeg kunne ikke umiddelbart konstatere at der var adgang til renevæske i bade- og toiletrummen.

Forud for inspektionen har arrestafdelingen ajourført et spørgeskema som jeg tidligere har udsendt til alle arresthusene. Heri er det oplyst at renevæske placeres på badeværelset på afdelingen, og at vejledning er vedlagt. Det er samtidig oplyst at renevæske og vejledning fjernes af indsatte.

Jeg går ud fra at arrestafdelingen vil tjekke om der findes såvel renevæske som vejledning på badeværelset (/badeværelserne) og – hvis det ikke er tilfældet – vil sørge for at det bliver sat frem. Jeg går i øvrigt ud fra at det løbende tjekkes om der er renevæske og vejledning.

2.3. Fællesområder

Der er intet fællesrum på afdelingen, men på cellegangen, som er forholdsvis bred, er opstillet et billardbord, et bordtennisbord og et lavt bord samt enkelte bløde stole. Under loftet er monteret et tv. På væggen er en darttavle. Der er også en opslagstavle hvor der bl.a. hang en madplan og opslag om fritidsaktiviteter.

Gangen er oplyst af lysstofrør samt hængelamper over billardbordet. Der er linoleum på gulvet. På væggen er malet en frise med havmotiver. Der var enkelte kunstige planter i potter på gangen.

I en mellemgang som fører fra cellegangen til afdelingens gårdtursområde, er en korttelefon og et skab hvori befinder sig afdelingens bibliotek som udgøres af 40-50 bøger og et antal tegneserier. Jeg henviser til pkt. 6.7.

Mellemgangen er det eneste af afdelingens fælleslokaler hvor det er tilladt at ryge.

Fællesområderne og inventaret havde et slidt præg og trængte endvidere til grundig rengøring.

Jeg går fra at personalet fører kontrol med at gangmændene gør ordentligt rent på afdelingen, og at det overvejes at indskærpe denne kontrolpligt. Om inventarets stand henviser jeg til pkt. 2.

2.4. Køkken

Der hører et køkken til arrestafdelingen hvor de indsatte har mulighed for at lave mad i forbindelse med fællesskabstiderne. Der er to løse kogeplader og en mikrobølgeovn samt toastjern og brødrister i køkkenet, foruden køleskabe, fryser og opvaskemaskine. En tidligere indsat har malet et billede direkte på væggen.

Køkkenet var ryddeligt og pænt rengjort.

2.5. Vaskerum

På afdelingen er et vaskerum med to vaskemaskiner og to tørretumblere. Der er endvidere i forrummet til det toilet- og baderum der er beliggende på forgangen med de fire afsondrede celler, opstillet en vaskemaskine og en tørretumbler.

Om arresthusets vaskeordning henviser jeg til pkt. 6.4.

2.6. Undervisningslokale

Arrestafdelingen har et undervisningslokale på 23 m² hvor der foruden tavle, skriveborde og skrivebordsstole er opstillet to pc'er.

2.7. Værksted

Der hører et værksted på 35 m² til afdelingen. Værkstedet benyttes til montering og pakning og kan beskæftige fire-fem indsatte ad gangen. Inventaret i værkstedet er slidt.

2.8. Gårdtursareal

Arrestafdelingen råder over to gårde på hver omkring 30 m². Gårdene er umiddelbart tilgængelige fra afdelingen via den ovenfor beskrevne mellemgang hvor der er telefon og bogudlån. Gårdene er bygget op i træ. Der er halvtag og metalnet over gårdene. Væggene er malet i stærke farver og nogle steder med motiver. Der var også skrevet på og ridset i væggene.

Gårdene har et interimistisk udseende og trænger til vedligeholdelse. Det så ud til at være længe siden væggenes træplader blev malet eller imprægneret.

Der lå enkelte stykker affald på jorden. På halvtaget over den udendørs trappe fra afdelingen til gårdtursområdet lå affald i form af mælkekartoner og plastikposer med afføring. Vedrørende sidstnævnte forhold henviser jeg til pkt. 7.2.

Der er intet inventar e.l. i gårdene.

Gårdene kan benyttes af op til seks indsatte ad gangen.

Arrestafdelingen har adgang til fængslets store udeareal to gange om ugen. Dette areal rummer en stor, forsænket fodboldbane samt en plæne af tilsvarende format hvor der er borde og bænke, læskure og enkelte buske og træer. Arealet havde et velholdt udseende.

De små gårde har som nævnt et interimistisk udseende og trænger til vedligeholdelse, men på grund af den forestående flytning, og da de indsatte har mulighed for at benytte fængslets udeareal to gange om ugen, foretager jeg mig ikke mere i den an-

ledning. Dog beder jeg afdelingen om at overveje at opsætte en rastepadsbænk eller lignende i hver af gårdene og meddele mig resultatet af disse overvejelser.

2.9. Fritidsfaciliteter

Arrestafdelingen har adgang til fængslets gymnastiksal og kondirum to gange om ugen. Jeg besigtigede faciliteterne i forbindelse med inspektionen – de var i pæn stand og veludstyrede. I kondirummet var bl.a. kondicykler, maskiner til træning af arme og ryg og en del vægte. På væggen var opsat vejledninger i brug af udstyret.

2.10. Besøgsfaciliteter

Arrestafdelingen benytter fængslets besøgslokaler. Jeg besigtigede et af disse lokaler som er ca. 10-12 m² og indrettet med spisebord og stole med en lille hængelampe over, et par bløde stole, et lavt bord og en briks uden ryghynde hvor der lå en pude og et uldent tæppe.

Da briksen i besøgslokalet mangler ryglæn, er den ikke umiddelbart egnet som sofa, men da briksen i øvrigt er pæn, og på grund af den forestående flytning, foretager jeg mig dog ikke mere vedrørende dette forhold, bortset fra at tilføje at jeg er bekendt med at kriminalforsorgen har udviklet en briks som kan anvendes som sofa.

Der er en håndvask i lokalet, og der var håndsæbe og stofhåndklæder.

Jeg henviser til den under pkt. 2.2. nævnte henstilling fra direktoratet om udskiftning af håndsæbe og stofhåndklæder med henholdsvis flydende sæbe og engangshåndklæder som også gælder for håndvaske i (forbindelse med) besøgsrum.

I et vægskab var der bl.a. kondomer. Der lå lagner ovenpå skabet.

Lokalet trængte til grundig rengøring, men var i øvrigt velindrettet.

Der er i alt seks besøgslokaler som befinder sig side om side på en lukket gang. For at komme ind i lokalerne skal de besøgende gennem en metalscanner, og de besøgendes genstande skal scannes gennem en anden scanner. Besøgslokalerne er opdelt i ryger- og ikke-rygerrum og er efter det oplyste ens indrettet. I den ene ende af gangen er et vagtlokale. På gangen står automater med varme drikke, sodavand, slik mv. Der er toilet på gangen som de indsatte og deres besøgende kan benytte.

Om automaterne henviser jeg til korrespondancen i forbindelse med ombudsmandens inspektion af Statsfængslet i Horsens i 1998, jf. Folketingets Ombudsmands beretning for 1999, s. 569ff, og beretningen for 2001, s. 748-49.

På gangen stod endvidere lidt legetøj, billedbøger og en barnestol, og det blev oplyst at det er muligt at låne tv med video og videofilm til børn. Det blev endvidere oplyst at legetøjet er beregnet til at tage med ind på besøgsrummene, og at det således ikke er meningen at børnene skal lege på gangen uden opsyn fra forældrenes side. Personalet har ingen opsynspligt og kan ikke have opsyn med børnene. Denne pligt påhviler alene de indsatte og de(n) der ledsager barnet til besøg.

Som nævnt under den afsluttende samtale giver det anledning til betænkeligheder såfremt denne fremgangsmåde ikke følges af de indsatte og deres besøgende således at børnene overlades til sig selv på gangen med legetøjet. Selv om personalet ikke har opsynspligt, går jeg ud fra at personalet reagerer hvis det konstateres at børn færdes alene på gangen, og at de indsatte og deres besøgende gøres bekendt med deres opsynspligt, jf. pkt. 19, 3. afsnit, i besøgsvejledningen (vejledning nr. 81 af 16. maj 2001 om adgangen til besøg mv. til indsatte) og pkt. 147 i varetægtsvejledningen (nr. 125 af 4. november 2003 om bekendtgørelse om ophold i varetægt). Jeg beder om underretning om hvordan de indsatte og deres besøgende orienteres om deres opsynspligt, men foretager mig ikke mere vedrørende dette forhold.

2.11. Observationscelle

Arrestafdelingen har adgang til at benytte fængslets observationscelle og sikringscelle som fysisk er tilknyttet sygeafdelingen. Cellerne er placeret over for hinanden og adskilt af en lille mellemgang hvor der bl.a. er toilet og håndvask bag et forhæng. Cellerne er ca. 12 m². Der opnås adgang til cellerne via mellemgangen.

I observationscellen er en metalseng, et bord og en lille bänk. Sengen er placeret midt i rummet og fastboltet til gulvet. Der var lagt lagen på madrassen, og der lå et tæppe og undertøj ovenpå sengen. Lagnet havde brændemærker fra cigaretter. Bord og bänk er også fastboltet til væg og gulv.

På væggen er en kaldeknop. Rummet oplyses af en loftslampe monteret i et kraftigt metalnet. Der er højt til loftet.

Der er to vinduer med matteret plexiglas og stålramme. Det ene vindue i observationscellen havde mærker og revner efter slag e.l.

Der er indkig i døren.

2.12. Sikringscelle

Sikringscellen adskiller sig fra observationscellen ved alene at være møbleret med en fastboltet seng som er placeret midt i rummet, og hvorpå der er monteret læderremme. På siden af sengen er en kaldeknop. Der var lagt lagen på madrassen. I den ene vindueskarm lå et tæppe og undertøj.

Det blev oplyst at indsatte der sikringscelleanbringes, som udgangspunkt fikseres med både mavebælte og fod- og håndremme, aldrig kun mavebælte.

Om dette spørgsmål henvises til Folketingets Ombudsmands beretning for 1999, s. 572-73, og beretningen for 2000, s. 680ff.

Der er monteret en rude i væggen mellem cellen og mellemgangen.

Jeg konstaterede at der også er en kaldeknop i væggen. Det blev oplyst at dette skyldes at sikringscellen lejlighedsvis benyttes som observationscelle.

Jeg går som nævnt under inspektionen ud fra at der blev ment at sikringscellen lejlighedsvis anvendes uden fiksering, og at der således ikke sker observationscelleanbringelse i sikringscellen, jf. § 9, stk. 2, i bekendtgørelse nr. 384 af 17. maj 2001 om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse. Efter denne bestemmelse må en celle der er godkendt som sikringscelle, ikke anvendes til andet formål.

2.13. Lægeværelse

I tilknytning til fængslets sygeafdeling er (i nordfløjen) indrettet lægeværelse og kontorer til det øvrige sundhedspersonale som er tilknyttet fængslet. I aflåste skabe på lægeværelset opbevares medicin, herunder de indsattes metadon mv., samt de indsattes journaler. Om adgangen hertil henviser jeg til pkt. 4.

3. Arbejde, fritid og undervisning

3.1. Arbejde

De indsatte kan være beskæftiget enten i arrestafdelingens værksted, på et af afdelingens to rengøringshold eller med celloarbejde. På værkstedet er der plads til fire-fem indsatte. De to rengøringshold som gør rent mv. henholdsvis på arrestafdelingen og på personalefaciliteter mv., kan beskæftige i alt ca. seks-otte indsatte. De indsatte foretrækker beskæftigelse på det rengøringshold der gør rent på personalefaciliteterne, fordi det giver mulighed for at komme ud af afdelingen. Op til 12-13 indsatte har således mulighed for arbejdsfællesskab.

Da cellerne er meget små, er der ikke arbejdsfællesskab på cellerne.

Om fællesskab, herunder arbejdsfællesskab, henviser jeg til pkt. 3.3.

Arrestafdelingen beskæftiges via fængslets montageafdeling. Mængden af arbejde som kan tilbydes de indsatte i arrestafdelingen, varierer, men ca. 90% af tiden er der en rimelig beskæftigelsessituation. Der er dog ikke altid beskæftigelse til hele arbejdsdagen. På tidspunktet for inspektionen var der ikke så meget arbejde at tilbyde de indsatte. Der er også altid indsatte der er sygemeldte.

Arrestafdelingen har ikke samarbejde med de øvrige arresthuse og deltager ikke i arrestforvarermøder, men fængslet har et samarbejde med de åbne fængsler.

Hvis arrestafdelingen ikke kan tilbyde en indsat beskæftigelse, får den indsatte grundløn.

Arbejdsopgaverne i arrestafdelingen er primært pakke- og montageopgaver. Arrestafdelingen (fængslet) får en del pakkeopgaver fra Jysk Sengetøjslager som er afdelingens største leverandør, men har også arbejde for f.eks. Dansk Supermarked. På tidspunktet for inspektionen rullede de indsatte på værkstederne plakater for et tøjfirma. Der blev dog ikke arbejdet på værkstedet da jeg besøgte det, men der lå en del færdigt arbejde.

Udvælgelsen af de indsatte til værksted og rengøringshold sker ud fra kriterier som f.eks. undvigelsesrisiko, arten af den indsattes kriminalitet og indsattes dominans i forhold til de øvrige indsatte på afdelingen.

De indsatte på arrestafdelingen er inddelt i fire grupper der på skift afvikler forskellige fritidsaktiviteter i fængslets fritidslokaler mv., og det inkluderer også benyttelse af fritidsaktiviteter i arbejdstiden. Besøg afvikles også i arbejdstiden. At de indsatte på arrestafdelingen benytter fritids- og besøgsfaciliteter i fængslet i arbejdstiden, skyldes at arrestafdelingens indsatte ikke kan benytte disse faciliteter om eftermiddagen hvor de er til rådighed for de indsatte i fængslet. Selv om anvendelsen af de nævnte faciliteter i arbejdstiden ikke sker ud fra hensyn til at kompensere for manglende eller utilstrækkelige arbejdsopgaver, indebærer anvendelsen i praksis indirekte en

form for kompensation når det ikke er muligt at tilbyde de indsatte fuld beskæftigelse hele tiden.

Jeg har ingen bemærkninger til det oplyste om de arbejdsmæssige forhold.

Værksted- og cellearbejdet er på akkord. Ved en normal arbejdsindsats kan de indsatte uden problemer holde de udmeldte timelønninger, og akkorden fastsættes således at det ikke er muligt for de indsatte at tjene mere end det dobbelte af vederlaget til de timelønnede uden tillæg (jf. § 7, stk. 2, i beskæftigelsesbekendtgørelsen, bekendtgørelse nr. 372 af 17. maj 2001).

Direktoratet har tidligere (i en udtalelse af 16. september 2002 i sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Hillerød) udtalt følgende:

”...

Direktoratet finder det videre væsentligt at sikre, at så mange forskellige indsatte som muligt kan få adgang til beskæftigelse i arresthusets værksted. Direktoratet har på denne baggrund anmodet arrestinspektøren om at overveje, om det for eksempel gennem indførelse af rotationsordninger eller lignende blandt de indsatte vil være muligt at tilsikre, at dette mål kan tilgodeses.

...”

I brev af 20. april 2004 har direktoratet oplyst at arresthuset endnu ikke har taget stilling til den nærmere udformning af rotationsordningen. Direktoratet har desuden bemærket at sikkerhedsmæssige forhold naturligvis kan gøre at nogle indsatte ikke kan anses for egnede til at arbejde på værkstedet, og at opgaver der kræver særlig oplæring, kan være dårligt egnede til fordeling blandt mange indsatte. Arrestforvarerne bliver dog gjort opmærksom på at arresthusene også bør se på om sådanne opgaver kan opdeles så mindre krævende delprocesser kan løses af andre indsatte.

I en betænkning om beskæftigelsen af de indsatte som direktoratet udsendte i oktober 2002, anfører beskæftigelsesudvalget side 82 bl.a. følgende:

”Vedrørende produktionsområdet anbefales, at de eksisterende værkstedsfaciliteter tilstræbes udnyttet optimalt, herunder ved at så mange indsatte som muligt får adgang til beskæftigelse på værksted eller andet sted uden for cellen. Udvalget foreslår, at der i det omfang, det ikke er muligt at beskæftige alle indsatte på værksted, etableres rokeringsordninger, så for eksempel halvdelen af arbejdsdagen tilbringes på værksted, mens der i den resterende tid arbejdes i cellen.”

I sagen vedrørende min inspektion af Statsfængslet Renbæk har jeg bedt om underretning om direktoratets stillingtagen til udvalgets betænkning. Direktoratet har senest den 27. oktober 2003 oplyst at denne stillingtagen forventes at foreligge i starten af 2004.

Selv om arrestafdelingen kan beskæftige omkring halvdelen af de indsatte med enten værkstedsarbejde eller rengøring mv., og selv om der bliver langt bedre værkstedsfaciliteter i det nye fængsel, beder jeg arrestafdelingen om at overveje mulighederne for at indføre en rotationsordning eller lignende og meddele mig resultatet af disse overvejelser.

3.2. Fritid

Som allerede nævnt under pkt. 3.1. benytter de indsatte på arrestafdelingen fængslets fritidsfaciliteter (kondirum, gymnastiksal og boldbane), og af denne grund afvikler de indsatte på denne afdeling fritid i arbejdstiden.

Uden for arbejdstiden har de indsatte mulighed for at benytte faciliteterne på gangen på arrestafdelingen (billard, bordtennis, dart og kondicykel) og afdelingens køkken.

Fritidsfaciliteterne kan benyttes af de indsatte på nærmere angivne tidspunkter som fremgår af arrestafdelingens husorden. Jeg henviser til pkt. 3.3.

Resten af fritiden kan tilbringes med cellefællesskab to og to hvor der kan spilles spil mv. som de indsatte kan låne af arrestafdelingen. Der afvikles tillige gårdtur af en times varighed i arrestafdelingens egne gårde.

Jeg har ingen bemærkninger til de fritidstilbud der findes for de indsatte på arrestafdelingen.

3.3. Fællesskab

Der er arbejdsfællesskab på værkstedet og for de indsatte på rengøringsholdene, men ikke på cellerne. Som tidligere nævnt kan der være fire-fem indsatte beskæftiget på værkstedet og seks-otte beskæftiget med rengøring mv.

Med hensyn til arbejdsfællesskab fremgår det af pkt. 8 i vejledningen til fællesskabsbekendtgørelsen (vejledning nr. 71 af 5. juli 2002) at det – hvis det ikke er muligt at beskæftige alle indsatte på fælles arbejdsrum – bør overvejes om der er mulighed for at indsatte kan arbejde sammen to og to på en celle såfremt der er indsatte som ønsker det. Arresthuset skal i disse overvejelser være opmærksom på pladsmæssige forhold, hygiejniske forhold, hensyn til brandsikkerheden og risikoen for at den ene indsatte presses til at arbejde for den anden.

På grund af de meget små celler har jeg ingen bemærkninger til at der ikke er arbejdsfællesskab på cellerne.

Benyttelse af fængslets fritidsfaciliteter og fritidsfaciliteterne på afdelingen foregår i grupper, dog kan alle afdelingens indsatte være sammen på fængslets boldbane. De indsatte er delt op i fire grupper som benytter fritidsfaciliteterne på skift, i visse tilfælde to grupper sammen. Kondirummet kan ifølge husordenen (som er gældende fra den 10. juni 2003 og revideret den 1. december 2003) benyttes af de indsatte tre gange om ugen (mandag, onsdag og fredag) og afvikles i to hold i en turnusordning med to grupper sammen. Hvert hold kan benytte rummet i en time. Efter klage under inspektionen over at kondi og købmandshandel faldt sammen, jf. pkt. 7.1., er det ene tidspunkt i husordenen ændret således at det ene hold nu afvikler kondi mellem kl. 10.30 og 11.30 i stedet for mellem kl. 13.00 og 14.00 som angivet husordenen. Det andet hold afvikler (fortsat) kondi mellem og kl. 14.10 og 15.10. Fængslets gymna-

stiksal kan benyttes en time en gang om ugen, for to gruppers vedkommende om tirsdagen (fra kl. 12.30 til 13.30) og for de to andre gruppers vedkommende om torsdagen (fra kl. 14.10 til 15.10). Fængslets boldbane benyttes som nævnt af alle de indsatte samtidig, dog undtaget indsatte som er isoleret. Ifølge husordenen kan boldbanen benyttes en time hver tirsdag (mellem kl. 14.00 og 15.00) og lørdag, søndag og på helligdage (mellem kl. 9.20 og 10.20).

En gruppe ad gangen kan benytte fritidsaktiviteterne på gangen på arrestafdelingen, og også her anvendes en turnusordning som der er oplyst nærmere om i husordenen. På hverdage har gangfællesskabet en varighed af en halv time for hver gruppe og i weekenden og på helligdage en varighed af en time for hver gruppe. På gangen findes som tidligere nævnt billard- og bordtennisborde og dart. I samme tidsrum kan de indsatte benytte afdelingens køkken. Den dag i weekenden hvor en gruppe har første tid, kan gruppen se en film af en varighed af maks. 2 timer.

Cellefællesskab to og to kan finde sted på hverdage fra kl. 15.30 til 20.00, fredag dog fra kl. 15.00, og i weekenden og på helligdage mellem kl. 10.00 og 20.00. Celledørene er normalt låste under fællesskab. De indsatte kan fra dag til dag vælge at have cellefællesskab med en (anden) indsat, men kan ikke skifte makker i løbet af dagen.

Der afvikles tillige gårdtur af en times varighed i arrestafdelingens egne gårde hvor der må være maks. seks indsatte i hver gård.

Cellefællesskab skal foregå i de celler som vender ind mod fængslets lukkede gårde (indersiden). Den indsatte som jeg talte med, klagede over dette forhold idet to indsatte der begge har celler på den anden side af gangen (ydersiden), således ikke har mulighed for at have cellefællesskab. Den indsatte oplyste at ønsker fra indsatte på ydersiden om at flytte til en celle på indersiden for at kunne gennemføre fællesskab med en anden indsat på ydersiden, normalt afslås – også selv om der er ledige celler på indersiden.

Under den afsluttende samtale oplyste ledelsen at reglen om at cellefællesskab skal foregå i cellerne på indersiden, skyldes ordens- og sikkerhedsmæssige hensynet der tidligere har været flugt fra cellerne på ydersiden. Der sker dog røking af indsatte for at tilgodese ønsker om fællesskab med bestemte indsatte. Det er alene overvagtimesteren og afdelingslederen der kan træffe beslutning om røking.

Da jeg var bekendt med at direktoratet – efter en gennemgang af samtlige arresthuses, herunder arrestafdelingernes, fællesskabsregler – var i færd med at give individuelle tilbagemeldinger til de enkelte arresthuse, og da ledelsen oplyste at arrestafdelingen i Statsfængslet i Horsens endnu ikke havde modtaget en sådan tilbagemelding fra direktoratet, henledte jeg direktoratets opmærksomhed på den indsatte klage vedrørende dette forhold således at forholdet kunne indgå i grundlaget for direktoratets stillingtagen til arrestafdelingens fællesskabsregler. Jeg bad samtidig om underretning om direktoratets stillingtagen hertil. Jeg har endnu ikke modtaget denne underretning.

Når jeg har modtaget underretning fra direktoratet vedrørende dette forhold, vender jeg tilbage til spørgsmålet.

3.4. Undervisning

Arrestafdelingen er tildelt 208 undervisningstimer om året, men da behovet er større, har fængslet ved omprioritering tildelt afdelingen yderligere timer således at afdelingen råder over i alt 312 undervisningstimer. Alle de bevilgede timer til arrestafdelingen udnyttes således. Ifølge arrestafdelingens ajourførte besvarelse af en spørgeskemaundersøgelse som ombudsmanden iværksatte i 1997 vedrørende forholdene i alle arresthuse, er timerne fordelt med 2 x 3 lektioner om ugen, og undervisningstilbudene omfatter dansk, engelsk og matematik inden for almindelig voksenundervisning (AVU) og forberedende voksenundervisning (FVU). I visse tilfælde er der konsulentbistand til undervisning på andre niveauer, og der er endvidere tilbud om specialundervisning i dansk og matematik. Under inspektionen blev det oplyst at en af lærerne har undervisning af ordblinde som sit speciale.

Jeg kan til orientering oplyse at jeg i sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Randers har bedt direktoratet om at oplyse hvorledes antallet af undervisningstimer udregnes for de enkelte arresthuse, herunder hvilke faktorer der indgår i beregningsgrundlaget.

Undervisningen foregår i det under pkt. 2.6. nævnte undervisningslokale. Arresthuset har pc'er til undervisningsbrug.

Det fremgår af husordenen at ønske om undervisning skal fremsættes på anmodningseddél. Under inspektionen blev det oplyst at nye indsatte kontaktes af læreren med henblik på afklaring af om den indsatte ønsker undervisning.

Fra en inspektion som jeg foretog af Arresthuset i Næstved den 24. september 2002, er jeg bekendt med at direktoratet i januar/februar 2002 iværksatte en evaluering af undervisningen i samtlige arresthuse. De væsentligste punkter i evalueringen var undersøgelse af undervisningstilbud, undervisningslokale(r), undervisningsmaterialer, forholdet mellem arbejde og undervisning, aflønning af indsatte der deltager i undervisning, og indkøb af undervisningsmaterialer.

Jeg beder om at blive underrettet om resultatet af denne evaluering for så vidt angår arrestafdelingen i Horsens.

Jeg går ud fra at tilbuddet om undervisning er åbent for alle indsatte – også isolerede indsatte og udlændinge. For en ordens skyld beder jeg dog arrestafdelingen om at oplyse hvilke undervisningsmuligheder disse to grupper af indsatte har i arrestafdelingen.

4. Lægebetjening mv.

Statsfængslet i Horsens' sundhedspersonale betjener også de indsatte i arrestafdelingen. Betjeningen foregår i de faciliteter som findes i fængslet til dette personale. Lægen er en alment praktiserende læge der har fast konsultation i fængslet to gange om

ugen. Sygeplejerske er til rådighed på alle hverdage fra kl. 7.00 til 16.00, fredag dog kun til kl. 15.00, og alle nyindsatte tilses af sygeplejerske. Der er tillige en psykiater og tandlæge tilknyttet fængslet.

Arrestafdelingen (fængslet) er tilfreds med lægebetjeningen. Medicinudgifterne i Statsfængslet i Horsens er blandt de laveste i de lukkede fængsler. (Direktoratet har i forbindelse med en sag som jeg af egen drift havde rejst, gennemgået arresthusenes medicinudgifter i 2002 og de første 10 måneder af 2003. Direktoratet fandt – efter at have indhentet en udtalelse fra kriminalforsorgens almenlægelige og hygiejniske konsulent – ikke grundlag for at reagere over for nogen institution i arresthussektoren).

Lægejournaler opbevares som nævnt under pkt. 2.13. i aflåste skuffer i lægelokalet. Sygeplejersken oplyste at det alene er sundhedspersonalet der har adgang til journalerne. Dog kan fængselspersonalet efter generel aftale med lægen få adgang hertil når der ikke er sundhedspersonale til stede i fængslet.

Medicin opbevares ligeledes i aflåst skab i lægeværelset. Den medicin som personalet skal give de indsatte på tidspunkter hvor der ikke er sundhedspersonale til stede, opbevares i et særskilt skab.

Eventuelle stofmisbrugere blandt de indsatte nedtrappes med fenemal efter lægens ordination, normalt over 14 dage. Hvis en stofmisbruger er omfattet af en amtskommunal behandlingsplan, fortsætter behandlingen i arrestafdelingen.

5. Belægning mv.

Arresthuset har som nævnt under pkt. 2 kapacitet til 22 indsatte.

Af en belægningsoversigt som jeg fik tilsendt forud for inspektionen, fremgår det at der den 6. januar 2004 var 23 indsatte i arresthuset, fordelt med 17 varetægtsarrestanter og 6 afsonere. En af de indsatte var kvinde.

Under inspektionen blev det oplyst at der i hele 2003 i gennemsnit havde været en belægningsprocent på 107 (på inspektionsdagen var den 105). Ved overbelægning sker der ikke dobbeltbelægning på cellerne (som i forvejen er meget små). Arrestafdelingen råder over fire celler som bufferkapacitet, jf. pkt. 2.

Arrestafdelingen oplyste tillige at de kvindelige indsatte godt kan være i fred for de mandlige indsatte.

Arrestafdelingen har kun sjældent unge (15-17-årige) indsatte og i givet fald kun i kort tid.

Arrestafdelingen har indsatte med rockerrelationer (HA'er).

Arresthuset har tillige narkomaner som enten nedtrappes eller fortsætter en behandlingsplan i arresthuset, jf. pkt. 4.

6. Andre forhold

6.1. Forplejning

Arrestafdelingen får forplejningen fra køkkenet i Statsfængslet i Horsens der ikke har selvforplejning. Under inspektionen blev det oplyst at de indsatte sjældent klager over maden, bortset fra når der serveres fisk. Der gives varm mad til middag og kold mad til aften. Der kasseres ikke ret meget mad. Nogle indsatte vælger at sætte deres mad i køleskab og spise den senere. De indsatte kan altid få ekstra tilbehør.

Arrestafdelingen hænger månedsplanen op så de indsatte kan se hvad menuen står på de enkelte dage.

De indsatte har mulighed for at bestille mad fra et pizzeria i weekender og på helligdage. Muligheden for at bestille mad udefra er i overensstemmelse med § 6, stk. 1, i Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære nr. 127 af 13. november 2003 om forplejningen af indsatte som ikke er omfattet af selvforplejningsordningen i fængsler

og arresthuse; efter denne bestemmelse skal indsatte i arresthusene have mulighed for med jævne mellemrum gennem arresthuset at købe mad uden for arresthuset.

6.2. Købmand

De indsatte på arrestafdelingen må ikke handle i købmandsbutikken i fængslet, men kan bestille varer hos købmanden til levering to gange om ugen (mandag og torsdag). Bestillingssedler afleveres til personalet som faxer dem til købmanden. Købmanden medbringer altid et lille supplement af gængse varer ud over de bestilte varer.

6.3. Fjernsyn

De indsatte på arrestafdelingen må ikke medbringe eget fjernsyn, men kan leje et for 35 kr. om ugen. Det er en lokal forretning der står for udlejningen.

6.4. Vaskemaskiner og køleskabe

I arrestafdelingen er som tidligere nævnt i et særskilt rum placeret to vaskemaskiner og to tørretumblere som de indsatte kan benytte efter henvendelse til personalet. I forrummet til toilet- og baderummet på forgangen er tillige opsat en vaskemaskine og en tørretumbler som jeg går ud fra at de indsatte også selv benytter. De indsatte vasker således selv deres tøj.

Jeg beder arrestafdelingen om at oplyse hvordan denne ordning fungerer.

Arrestafdelingen stiller ikke vaskepulver til rådighed idet de indsatte har selvforvaltning, men vaskepulver kan købes hos købmanden.

Det fremgår af husordenen at de indsatte selv skal vaske sengetøj og håndklæder mv. (De indsatte betaler således – så vidt ses – også for vask af det sengetøj mv. som de låner af institutionen).

Jeg er bekendt med at der er udsendt en vejledning til vaskeriordningen, gældende fra 1. januar 2004. Heraf fremgår at linned der er lejet hos et af kriminalforsorgens centralvaskerier (i Statsfængslet på Kragsskovhede eller Statsfængslet ved Horsørød), skal vaskes på disse vaskerier. Det fremgår udtrykkeligt af vejledningen at det ikke er tilladt selv at vaske vaskeriernes linned/tøj.

Idet jeg går ud fra at det i husordenen nævnte sengetøj og håndklæder mv. som de indsatte selv skal vaske, er lejet hos centralvaskeriet (i Statsfængslet på Kragsskovhede), går jeg tillige ud fra at det anførte om at de indsatte skal vaske sengetøj mv., vil blive slettet fra husordenen (og at det i stedet eventuelt vil blive indføjet at sengetøj mv. vaskes centralt).

Hvis der ikke er tale om linned der er lejet af kriminalforsorgen, beder jeg om oplysning om hvorvidt de indsatte selv skal betale for vask af linned, og om direktoratets bemærkninger til arrestafdelingens ordning på dette punkt.

De indsatte har som det fremgår af pkt. 2.4., et fælles køleskab og fælles fryser i køkkenet. Der er generelt ikke problemer med at de indsatte stjæler fra hinanden.

Jeg beder om oplysning om hvilke kølemuligheder der er til rådighed for de indsatte der har celler på forgangen.

6.5. Besøg og telefonsamtaler

Besøg finder sted i samme lokaler som fængslets indsatte benytter, og af denne grund foregår besøg som tidligere nævnt i arbejdstiden. Det fremgår af arrestafdelingens husorden at besøg på hverdage kan finde sted fra kl. 13.00 og indtil kl. 14.30. På søn- og helligdage kan besøg finde sted fra kl. 9.00 til kl. 10.30. Da der som nævnt under pkt. 2.10 er i alt seks besøgslokaler, kan flere indsatte fra arrestafdelingen have besøg samtidig. Varigheden af besøgene er som det fremgår 1½ time, og af arresthusets svar i det ajourførte spørgeskema fremgår det at de indsatte kan modtage to besøg

om ugen. Da besøg kan finde sted seks af ugens dage, og der er i alt seks besøgsrum, går jeg ud fra at der ikke er problemer med at gennemføre besøg for alle de indsatte som ønsker det i overensstemmelse hermed. Af spørgeskemaet fremgår det tillige at besøg kan strække sig ud over den tid som den indsatte har krav på, hvis den besøgende kommer sjældent eller langvejsfra. Besøg skal forudbestilles af de besøgende.

Jeg beder arrestafdelingen om at oplyse om der er mulighed for at fravige de nævnte tidspunkter, f.eks. for besøgende der på grund af arbejde ikke kan komme i arbejdstiden, og som på grund af lang rejsetid har svært ved at kunne nå at være fremme til kl. 9.00 på søn- og helligdage.

Jeg beder tillige om oplysning om hvorfor der ikke er mulighed for besøg om lørdagen.

Korttelefon er som nævnt under pkt. 2.3. placeret i gangen ud til gårdtursarealet, og telekort skal købes hos købmanden. Ifølge husordenen er der for indsatte uden restriktioner etableret en telefonordning hvorefter de indsatte i arrestafdelingen efter ansøgning kan få tilladelse til at telefonere til maks. fire numre som de så i princippet kan ringe til når de har lyst.

Der er i straffuldbyrdelsesloven – der trådte i kraft den 1. juli 2001 – indført detaljerede regler om de indsattes (afsoneres) ret til at føre telefonsamtaler. Reglerne gælder for indsatte der udstår fængselsstraf eller forvaring, og også for denne kategori indsatte i arresthusene. Jeg henviser til straffuldbyrdelseslovens § 57 og til Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgens bekendtgørelse nr. 378 af 17. maj 2001 (telefonbekendtgørelsen). Af lovens § 57, stk. 1, fremgår det at den indsatte har ret til at føre telefonsamtaler i det omfang det er praktisk muligt. Den indsatte skal efter bekendtgørelsens § 2 normalt selv afholde udgifterne til samtalerne. Af bekendtgørelsens § 4 fremgår det at institutionens leder kan fastsætte regler om den praktiske gennemførelse af de indsattes ret til at føre telefonsamtaler, herunder om begrænsninger med hensyn til hyppighed og varighed. Bortset fra reglen om det maksimale

antal numre som der kan ringes til, er der ikke i husordenen regler om telefonordningen i arrestafdelingen.

For så vidt angår varetægtsarrestanter findes regler om telefonsamtaler nu i kapitel 22 i den varetægtsbekendtgørelse der trådte i kraft den 1. december 2003 (bekendtgørelse nr. 897 af 6. november 2003). Efter bekendtgørelsens § 75, stk. 1, kan varetægtsarrestanter i det omfang det er praktisk muligt, få tilladelse til at telefonere hvis forbindelse gennem brevveksling ikke uden væsentlig ulempe kan afventes. Der gælder dog visse undtagelser, jf. stk. 2-5.

Straffuldbyrdelsesloven indeholder ingen begrænsninger med hensyn til antallet af personer/telefonnumre som der kan ringes til, men samtaler til bestemte personer kan nægtes efter en konkret vurdering. I kapitel 4 i telefonbekendtgørelsen der handler om lukkede fængsler og Københavns Fængsler, er en regel (§ 10) om at de indsatte ret til at føre telefonsamtaler i afsoningsafdelinger med almindeligt fællesskab hvor de tekniske forudsætninger for at føre kontrol efter bestemmelsens stk. 2, nr. 1, er til stede, herudover kan gennemføres ved at den enkelte indsatte får generel tilladelse til at telefonere til fire telefonindehavere som forinden er godkendt af institutionen.

I sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Holbæk der havde en regel om at der højst måtte ringes til fem på forhånd godkendte numre som kunne udskiftes en gang om ugen efter ønske fra den indsatte, anmodede jeg direktoratet om en udtalelse om denne regel.

Direktoratet har i den anledning i en udtalelse af 22. januar 2004 anført følgende:

”...

Arresthuset har oplyst, at kravet, om at indsatte højst må ringe til 5 personer, er fjernet, men at de indsatte fortsat skal have godkendt de telefonnumre, der må ringes til.

Direktoratet kan henholde sig hertil og skal desuden oplyse, at efter direktoratets opfattelse er det ikke i sig selv i strid med straffuldbyrdelseslovens § 57 (henholdsvis de dagældende regler om varetægtsarrestanters

adgang til at telefonere), at arresthuset i de lokale regler om den praktiske gennemførelse af de indsatte adgang til at telefonere fastsætter, at de indsatte som udgangspunkt kan få godkendt et bestemt antal telefonnumre. Dette forudsætter dog

- at arresthuset, hvis en indsat anmoder om at telefonere til andre telefonnumre end de således godkendte, i hvert enkelt tilfælde foretager en konkret vurdering i overensstemmelse med straffuldbyrdelseslovens § 57 (henholdsvis reglerne om varetægtsarrestanters adgang til at telefonere),
- at de indsatte informeres om, at der i overensstemmelse med ovenstående også er mulighed for at ringe til andre end de forud godkendte telefonnumre, og
- at der i øvrigt er tale om et antal telefonnumre, der i de fleste tilfælde vil dække størstedelen af de indsatte behov for at telefonere.

Direktoratet lægger herved til grund, at en ordning, hvorved der sker en samlet godkendelse af et antal telefonnumre, som den indsatte umiddelbart ønsker at ringe til, ligesom en samlet stillingtagen til, i hvilket omfang der skal ske påhør/aflytning af telefonsamtalerne, kan bidrage til at lette den praktiske gennemførelse af de indsatte adgang til at telefonere.

Af ovenstående følger, at husordenens (dagældende) bestemmelse, om at der ikke kunne ske ændringer i de noterede numre, medmindre der var særlige grunde hertil, efter direktoratets opfattelse ikke var i overensstemmelse med straffuldbyrdelseslovens § 57.

Direktoratet har noteret sig, at arresthusets husorden nu er ændret, men har for god ordens skyld orienteret arresthuset om ovenstående.

Direktoratet har endvidere henstillet til arresthuset, at det i den nugældende husorden præciseres, at en varetægtsarrestants anmodning om at føre telefonsamtale med forsvareren i almindelighed imødekommes og at den ikke påhøres eller aflyttes, jf. varetægtsbekendtgørelsens § 76.

...”

Jeg har ingen bemærkninger til det som direktoratet har anført.

Jeg går ud fra at arrestafdelingen vil præcisere det anførte i husordenen i overensstemmelse med det som direktoratet har anført i sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Holbæk, således at de indsatte informeres om at der også er mulighed for at ringe til andre numre end de godkendte. Jeg går tillige ud fra at arrestafdelingen i husordenen vil indføre oplysning om reglen i varetægtsbekendtgørelsens § 76.

Jeg beder om underretning når husordenen er ændret i overensstemmelse hermed.

6.6. Talsmandsordning

Arresthuset havde på tidspunktet for inspektionen ikke nogen (valgt) talsmand i arresthuset, men jeg talte med en repræsentant for de indsatte. Idet mange indsatte kun har kort tids ophold i arrestafdelingen, er det i praksis svært at få en talsmandsordning til at fungere på denne afdeling. Der holdes med jævne mellemrum møder med de indsatte på afdelingen.

Også vedrørende talsmænd er der med straffuldbyrdelseslovens ikrafttræden kommet detaljerede regler. Jeg henviser til lovens § 34 om de indsattes indflydelse på deres tilværelse under strafudståelsen og til Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgens bekendtgørelse nr. 369 af 17. maj 2001 (talsmandsbekendtgørelsen). Reglerne gælder også for varetægtsarrestanter der ikke er isolerede efter rettens bestemmelse, jf. bekendtgørelsens § 9 og varetægtsbekendtgørelsens § 24.

Det er reglernes klare udgangspunkt at der skal være en talsmandsordning – også i arresthusene. Kun hvis de indsatte ikke ønsker at vælge talsmænd, kan der – i stedet for en egentlig talsmandsordning – blive tale om møder med alle indsatte eller grupper af indsatte, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 1.

Hvis de indsatte ikke har valgt talsmand, skal institutionen ved opslag eller lignende orientere de indsatte om muligheden herfor, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 3.

Der er som nævnt ikke i husordenen oplysning om muligheden for at vælge talsmand, men under min rundgang bemærkede jeg opslag herom. Den indsatte som jeg talte med som repræsentant for de indsatte, oplyste at dette opslag først var kommet op ca. en uge før mit besøg, og han klagede over at der ikke før dette tidspunkt havde været opslag om talsmandsordningen. Ledelsen oplyste at der placeres opslag herom på opslagstavlen, men de fjernes ofte igen. Når personalet bliver opmærksom herpå,

opsættes der et nyt opslag. Ledelsen ville overveje at indføre oplysning om muligheden for at vælge talsmand i husordenen som findes på alle celler.

Jeg har noteret mig at der løbende ved opslag på opslagstavlen er sket orientering om muligheden for at vælge talsmand. Jeg beder om underretning om resultatet af overvejelserne om at indføre oplysning herom i husordenen – hvilket kan imødegå problemet med at opslag på opslagstavlen forsvinder.

I talsmandsbekendtgørelsens § 8, stk. 1, er det anført at institutionens leder skal fastsætte nærmere regler for gennemførelse af de indsattes medindflydelse, herunder om seks nærmere angivne forhold. Det drejer sig om antallet af talsmænd (stk. 1, nr. 1), hvor ofte der afholdes valg af talsmænd (stk. 1, nr. 2), om en eventuel fælles talsmand vælges af alle de indsatte eller af talsmændene (stk. 1, nr. 3), proceduren for valg af talsmand og eventuelt fælles talsmand samt om kontrollen med disse valg (stk. 1, nr. 4), hvor ofte der normalt skal ske drøftelser mellem institutionen og talsmændene (stk. 1, nr. 5), og om talsmændenes drøftelser skal foregå med institutionens ledelse eller med de medarbejdere der har ansvaret for de indsattes forhold på afdelinger (afdelingsafsnit), værksteder og undervisningshold (stk. 1, nr. 6). Direktoratet forudsatte i skrivelse nr. 74 af 16. maj 2001 hvormed bekendtgørelsen blev fremsendt til kriminalforsorgens institutioner, at disse regler blev fastsat inden bekendtgørelsens ikrafttræden, jf. sidste sætning i cirkulæreskrivelsen.

Under inspektionen oplyste ledelsen at de regler om talsmandsvirksomheden som gælder for de indsatte i Statsfængslet i Horsens, også gælder for arrestafdelingen. Jeg har ikke modtaget kopi af disse regler. Der er ikke oplyst noget om talsmandsordning i husordenen, herunder henvist til disse regler; der er alene oplysning om at de indsatte ved henvendelse til personalet kan låne straffuldbyrde loven, varetægtsbekendtgørelsen og de interne regler (hvori bl.a. reglerne om talsmandsvirksomheden findes).

Jeg beder arrestafdelingen om at sende mig kopi af de interne regler om talsmandsvirksomheden.

Når de lokale regler om talsmandsvirksomheden ikke er fastsat i husordenen, bør denne efter min opfattelse indeholde udtrykkelig oplysning om hvor disse regler findes. Jeg beder derfor arrestafdelingen om at overveje at indføre oplysning herom i husordenen og underrette mig om resultatet af overvejelserne.

6.7. Aviser og bøger

Det fremgår af husordenen at arrestafdelingen modtager JyllandsPosten, BT og Horsens Folkeblad som de indsatte kan låne efter tur. De indsatte kan i øvrigt bestille aviser og blade på bestillingssedlen til købmanden. Dette er i overensstemmelse med straffuldbyrdelseslovens § 58, stk. 1, og varetægtsbekendtgørelsens § 80, stk. 1, samt tidligere tilkendegivelser fra direktoratet om at såvel afsonere som varetægtsarrestanter skal have stillet landsdækkende, nyhedsformidlende aviser gratis til rådighed, jf. nu også pkt. 198 i vejledningen til varetægtsbekendtgørelsen (vejledning nr. 125 af 4. november 2003).

Arrestafdelingen har, som nævnt under pkt. 2.3., i gangen mellem cellegangen og afdelingens gårdtursområde et skab med 40-50 bøger og et antal tegneserier som udgør afdelingens bibliotek. Det blev oplyst at der er tale om bøger som er blevet taget ud af sortimentet i fængslets bibliotek, og stillet til arrestafdelingens rådighed (idet arrestafdelingen ikke må benytte fængslets bibliotek). Det blev endvidere oplyst at der kommer en bibliotekar på afdelingen hver onsdag. Bibliotekaren kan fremskaffe bøger efter ønske fra de indsatte. Oplysning herom er givet i husordenen.

Der var intet bogkatalog på afdelingen. Under den afsluttende samtale orienterede jeg om Direktoratet for Kriminalforsorgens tilkendegivelse i sagen vedrørende min inspektion af Statsfængslet ved Nr. Snede om at bogkataloger bør forefindes på alle biblioteker, men at det vil være tilstrækkeligt med jævne mellemrum at udprinte et bogkatalog fra bibliotekets hjemmeside. Inspektøren bemærkede hertil at der ikke

længere findes egentlige bogkataloger, men alene edb-baserede nyhedslistes. Det kommunale bibliotek (og – går jeg ud fra – fængslets bibliotek) er i besiddelse af sådanne lister. Biblioteket har også mulighed for at søge på bestemte genrer og udprinte lister over bøger inden for disse genrer.

I sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Holbæk har den bibliotekar der betjener arresthuset, oplyst at der ikke (længere) findes ét bogkatalog, men at der til stadighed udkommer nye kataloger opdelt i genrer. Bibliotekaren har anbefalet at arresthusets bibliotek får en fortegnelse over de bøger som Holbæk Bibliotek udlåner, i genrerne kriminalromaner, rejsebeskrivelser, biografier, gamle danske skønlitterære forfattere og tegneserier, og at kataloger over nyudgivelser inden for alle genrer bliver stillet til rådighed på biblioteket. Denne ordning blev, efter at have været forelagt de indsattes talsmand, umiddelbart iværksat i arresthuset. Direktoratet havde ingen bemærkninger til denne ordning.

Jeg henstiller til arrestafdelingen at overveje en tilsvarende løsning for Arrestafdelingen i Horsens, og jeg beder om underretning om hvad der sker i anledning af min henstilling.

Efter § 58, stk. 3, i straffuldbyrdelsesloven og § 80, stk. 3, i den nye varetægtsbekendtgørelse bør udenlandske indsatte så vidt muligt have adgang til aviser, tidsskrifter, bøger mv. på deres eget sprog. Om sidstnævnte bestemmelse er i pkt. 199 i vejledningen til varetægtsbekendtgørelsen anført følgende:

”... Formålet med denne bestemmelse er at understrege, at det for udenlandske indsatte er af væsentlig betydning at kunne holde sig orienteret om samfundsforhold i deres eget land og på deres eget sprog. Ved anvendelsen af udtrykket ’så vidt muligt’ er det imidlertid forudsat, at der er økonomiske grænser for institutionens pligt til at gennemføre denne ret. Afhængig af andelen af udenlandske indsatte bør der være 1 – 2 udenlandske nyhedsformidlende aviser gratis til rådighed for de udenlandske indsatte. Denne forpligtelse kan opfyldes ved at etablere en ordning med et bibliotek om at overtage bibliotekets aviser efter en periode.”

Jeg beder arrestafdelingen oplyse hvilken ordning der findes i arrestafdelingen med hensyn til udenlandske indsatte adgang til nyhedsformidlende aviser på et (eller flere) af hovedsprogene. Jeg beder endvidere arrestafdelingen om at oplyse andelen af udlændinge i afdelingen (f.eks. i 2003) og i lyset heraf om det ovenfor anførte giver anledning til ændringer i denne ordning.

Ved besigtigelsen af bogskabet bemærkede jeg ikke titler på andre sprog end dansk blandt bøgerne i arrestafdelingens bibliotek, men fra ombudsmandens inspektion (i 1998) af Statsfængslet i Horsens er jeg bekendt med at bogudvalget i fængslets bibliotek også omfatter udenlandsk litteratur, og jeg går derfor ud fra at der til de indsatte på arrestafdelingen hurtigt vil kunne skaffes bøger på fremmedsprog fra dette bibliotek. Under ombudsmandens inspektion af fængslet i 1998 blev det i øvrigt oplyst at der var et velfungerende samarbejde med kommunebiblioteket hvilket jeg går ud fra fortsat er gældende.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvorvidt der blandt bøgerne i arrestafdelingens egen bogsamling findes bøger på andre sprog end dansk.

6.8. Samarbejde med sociale myndigheder

Forsorgsbetjeningen af arrestafdelingen varetages af socialrådgivere fra KiF-afdelingen i Kolding, lokalkontoret i Horsens. To medarbejdere derfra kommer i arrestafdelingen en gang om ugen i ca. tre timer. Spørgsmålet om samarbejdet med KiF-afdelingen og med de enkelte kommuner, når det sker, blev ikke berørt nærmere. Jeg går ud fra at der ikke er generelle problemer med dette samarbejde.

Jeg anmoder om oplysning om hvem der har ansvaret for udarbejdelsen af handleplaner for afsonere i arresthuset når en sådan skal udfærdiges.

6.9. Vold mv.

Af arrestafdelingens svar i det ajourførte spørgeskema fremgår det at der inden for de sidste to år forud for dette svar har været mistanke om vold mellem indsatte, men de involverede parter har ikke ønsket at udtale sig. Der er (derfor) ikke sket nogen politianmeldelser.

Spørgsmålet om vold mod personalet blev ikke berørt. I det ajourførte spørgeskema er det oplyst at der i 2002 var en episode med vold over for personalet som blev politianmeldt, og at der har været en del trusler.

Af kriminalforsorgens årsberetning for 2002 fremgår det (s. 16) at direktoratet den 30. august 2002 nedsatte en arbejdsgruppe med henblik på en særlig indsats for at nedbringe antallet af voldsepisoder og trusler mod personalet. Arbejdsgruppen forventedes at afgive indstilling i foråret 2003. I sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Holbæk bad jeg direktoratet om at underrette mig når direktoratet havde taget stilling til arbejdsgruppens indstilling. I direktoratets udtalelse af 22. januar 2004 i denne sag har direktoratet oplyst at arbejdsgruppen i marts 2003 afgav en indstilling som herefter blev sendt til høring på tjenestestederne. Efter at have gennemgået arbejdsgruppens indstilling og høringssvarene har direktoratet i brev af 10. december 2003 som direktoratet har vedlagt kopi af, bedt tjenestestederne om at udmønte en del af arbejdsgruppens anbefalinger. Direktoratet har i den forbindelse bemærket at der er en række yderligere anbefalinger, herunder omkostningskrævende anbefalinger, som afventer en nærmere vurdering og budgetmæssig afklaring før direktoratet tager stilling til udmøntningen af disse. Direktoratet forventer at tage stilling til de resterende anbefalinger i løbet af første halvår af 2004. (Direktoratet har endvidere bemærket at fængslerne i 2003 og 2004 har resultatkrav som omhandler nedbringelse af antallet af tilfælde af vold og trusler over for ansatte).

Jeg beder arrestafdelingen om at underrette mig om den udmøntning som afdelingen vil foretage i anledning af direktoratets anmodning herom i brevet af 10. december 2003.

6.10. Euforiserende stoffer mv.

Der findes hash, men sjældent hårdere stoffer på afdelingen. Hvis der er hårdere stoffer, opdages det ret hurtigt. I 2003 har fængslet haft mange besøg af hashhunden, som dog ikke i alle tilfælde også har besøgt arrestafdelingen, og afdelingen foretager også selv undersøgelser for euforiserende stoffer. Der føres ikke særskilt statistik over arrestafdelingen, men jeg fik udleveret en oversigt over fund af ulovlige effekter i fængslet, inklusiv arrestafdelingen, herunder fund af euforiserende stoffer, i perioden 1994-2003. (I Kriminalforsorgens Statistik findes et afsnit om fund af ulovlige effekter, herunder euforiserende stoffer).

Det blev oplyst at der på afdelingen findes en del anabolske steroider. Det er personalets opfattelse at de ikke kommer ind fra fængslet, men via besøg mv.

6.11. Præst m.fl.

Af arrestafdelingens husorden fremgår det at de indsatte via anmodningsseddel kan anmode om gejstlig betjening, og at der afholdes gudstjeneste efter aftale. Under inspektionen blev det oplyst at fængslets præst også betjener de indsatte på arrestafdelingen. Jeg modtog i den forbindelse en bog som fængslets tidligere præst har skrevet om fængslets kirke gennem 150 år (1853-2003).

Fængslet har ikke tilknyttet en imam, men vil kunne formidle kontakt til en imam til indsatte som måtte ønske det.

Efter straffuldbyrdelseslovens § 35, stk. 2, og varetægtsbekendtgørelsens § 25, stk. 2, har en indsat ret til samtale med en præst eller lignende fra sit trossamfund. Af pkt. 59 i vejledningen til varetægtsbekendtgørelsen fremgår det at bestemmelsen omfatter præster m.fl. fra såvel anerkendte som godkendte trossamfund. I andre tilfælde vil det bero på en konkret vurdering om en person kan anses for præst eller lignende fra et trossamfund.

6.12. Selvmord og selvmordsforsøg

Arrestafdelingen har i det ajourførte spørgeskema oplyst at der har været to selvmordsforsøg i arrestafdelingen inden for de seneste to år. Jeg modtager underretning om alle selvmord og selvmordsforsøg i kriminalforsorgens institutioner, og jeg har også modtaget underretning om disse to forsøg.

6.13. Information af de indsatte

Jeg modtog forud for inspektionen arresthusets husorden som findes på cellerne. Afdelingen råder tillige over de generelle vejledninger og regelsamlinger for afsonere og varetægtsarrestanter samt straffuldbyrdelsesloven som de indsatte kan henholdsvis få og låne af afdelingen.

De indsatte informeres tillige ved forskellige opslag på opslagstavlen.

Det fremgår af det ajourførte spørgeskema at de generelle vejledninger og straffuldbyrdelsesloven, men ikke husordenen, findes oversat til andre sprog.

Jeg har i forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Sønderborg rejst spørgsmålet om oversættelse af husordenen over for direktoratet. Direktoratet har i den anledning i en udtalelse af 17. december 2003 oplyst at husordenen bør oversættes til engelsk, og at direktoratet i den anledning har henstillet til samtlige kriminalforsorgens institutioner at oversættelse af husordenen indgår i institutionernes overvejelser i forbindelse med planlægningen af den fremtidige ressourceanvendelse.

Jeg beder arrestafdelingen om at oplyse hvad direktoratets henstilling giver arrestafdelingen anledning til.

6.14. Egne genstande mv.

Det fremgår af straffuldbyrdelseslovens § 36, stk. 1, at en indsat har ret til at medtage, besidde og råde over egne genstande i institutionen medmindre dette er uforen-

ligt med ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn. Efter § 36, stk. 2, kan justitsministeren (Direktoratet for Kriminalforsorgen) fastsætte regler om begrænsninger i de indsattes ret efter § 36, stk. 1. Sådanne regler er fastsat i bekendtgørelse nr. 370 af 17. maj 2001 (genstandsbekendtgørelsen) som også gælder for varetægtsarrestanter, jf. indledningen til bekendtgørelsen og varetægtsbekendtgørelsens § 26. I bekendtgørelsens § 2 er det angivet hvilke genstande der ikke må udleveres til indsatte. I bekendtgørelsens § 3 er det anført at institutionens leder skal fastsætte nærmere regler om udlevering af indsattes egne genstande. Institutionens leder kan i denne forbindelse under hensyn til forholdene i den enkelte institution fastsætte yderligere begrænsninger i indsattes ret til at medtage, besidde og råde over egne genstande i institutionen, herunder med hensyn til genstandenes størrelse, antal og art mv. Det kan efter § 5, stk. 1, gøres til et vilkår for udlevering af radio og lignende at apparatet mærkes med henblik på at apparatets ejer kan identificeres, og plomberes. Efter § 5, stk. 2, kan institutionens leder fastsætte regler om at elektriske apparater, herunder radio og lignende, i tilfælde hvor institutionen ikke selv kan foretage en tilstrækkelig undersøgelse af apparatet, kun kan udleveres på betingelse af at den indsatte betaler for undersøgelsen.

Bekendtgørelsens regler suppleres af Direktoratet for Kriminalforsorgens vejledning nr. 75 af 16. maj 2001 der er knyttet til genstandsbekendtgørelsen. Vejledningens pkt. 8 omfatter bestemmelsen i bekendtgørelsens § 3. Direktoratet har heri bl.a. opremset genstande som normalt bør kunne udleveres, f.eks. ting til personligt brug, mindre ting til brug i fritiden eller i den indsattes opholdsrum og tøj til dagligt brug. Det er tillige anført at radioer, cd-afspillere, båndoptagere uden mikrofon, cd'er, bånd og lignende normalt bør kunne udleveres hvis forholdene i institutionen tillader det. Endelig er det anført at institutionens regler bl.a. bør indeholde retningslinjer om nærmere angivne forhold, f.eks. møbler, tv-spil, båndoptagere mv.

Der er i cellen installeret en stationær radio, men privat radio kan ifølge arrestafdelingens husorden normalt medtages og udleveres efter undersøgelse hos radiohandler. Den indsatte skal selv betale for denne undersøgelse. Det er tillige normalt

tilladt at medbringe båndspiller uden mikrofon. Der er ikke i husordenen oplysning om muligheden for at medtage cd-afspiller.

Jeg beder arrestafdelingen om at oplyse om de radioer som er installeret på cellerne, indeholder cd-afspillere. I benægtende fald beder jeg arrestafdelingen om at oplyse om de radioer som de indsatte normalt kan få udleveret, må indeholde cd-afspiller, eller om det i øvrigt er tilladt de indsatte at medbringe cd-afspiller.

I arrestafdelingens husorden er det anført at PlayStation 1 er tilladt, men ikke Playstation 2 hvilket den indsatte som jeg talte med, klagede over. Han henviste til at de indsatte i fængslet havde tilladelse hertil, og at reglerne i de enkelte arresthuse er forskellige.

Under den afsluttende samtale nævnte ledelsen muligheden for at spørge den forhandler som udlejer tv-apparater til de indsatte på arrestafdelingen, om det eventuelt ville kunne lade sig gøre at udvide ordningen til også at omfatte udlejning af PlayStation 2. Idet jeg på denne baggrund gik ud fra at forhandleren ville blive kontaktet, bad jeg i forbindelse med mit svar til den indsatte ledelsen om at underrette mig om resultatet af denne henvendelse. Jeg tilkendegav samtidig at jeg – hvis det ikke kunne lade sig gøre at få en aftale i stand om udlejning af PlayStation 2 – gik ud fra at ledelsen ville overveje selv at etablere en lejeordning. Jeg bad ligeledes om underretning om resultatet af disse overvejelser.

I ledelsens brev af 3. marts 2004 er det oplyst at den forhandler der er udlejer tv-apparater på forespørgsel har oplyst at han ikke kan udleje PlayStation 2 da han ikke forhandler PlayStation 2 i sin forretning. Der er derfor indkøbt to PlayStation 2 maskiner med tilhørende spil som de indsatte kan leje for 5 kr. om dagen. Lejeindtægten vil blive brugt til indkøb af nye spil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Jeg er – hvad jeg også orienterede den indsatte om – bekendt med at arresthusene efter direktoratets opfattelse bør følge en ensartet praksis med hensyn til udlevering af bl.a. PlayStation, og at spørgsmålet om udlevering af PlayStation og andre elektriske apparater vil blive overvejet i forbindelse med udmøntningen af en indstilling fra en projektgruppe som direktoratet i sin tid har nedsat. Der er foreslået et generelt forbud mod udlevering af elektriske artikler i de lukkede fængsler og arresthusene. Det foreslås samtidig at kriminalforsorgen i stedet stiller et sortiment af elektriske apparater til rådighed for de indsatte i form af en lejeordning som økonomisk kan hvile i sig selv. Direktoratets overvejelser er endnu ikke afsluttet, men direktoratet har den 5. marts 2003 bl.a. oplyst at det er op til den enkelte institutions leder at fastsætte retningslinjer for om PlayStation 2 kan tillades i institutionen. Direktoratet har endvidere anført at det er direktoratets vurdering at der ikke er noget til hinder for at fængsler og arresthuse etablerer en lejeordning hvorefter de indsatte kan leje ”rene” udgaver af PlayStation 2.

Bortset fra regler om radioer, båndoptagere, løse højttalere, PlayStation og penge er der ikke i husordenen regler om hvilke genstande der kan medtages. Det er alene generelt anført at udlevering af private genstande kun kan finde sted når det er forsvarligt af hensyn til orden og sikkerhed.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om arresthuset – ud over de i husordenen angivne begrænsninger for hvad de indsatte må medtage – har fastsat nærmere regler efter bekendtgørelsens § 3. I bekræftende fald beder jeg arresthuset om at sende mig et eksemplar af disse regler. Hvis der gælder samme regler som for de indsatte i fængslet, går jeg ud fra at arrestafdelingen vil overveje at supplere den generelle henvisning i husordenen til muligheden for at låne den interne regelsamling med en konkret henvisning til reglerne om udlevering af egne genstande i afsnittet herom. Jeg beder om underretning om resultatet af disse overvejelser.

Den indsatte som jeg talte med, klagede tillige over at de indsatte ikke må få udleveret dvd-afspillere.

Jeg er bekendt med at direktoratet i en konkret sag (den 30. juni 2003) har udtalt at der ikke var noget til hinder for at det arresthus som sagen vedrørte, udleverede dvd-afspillere til de indsatte. Direktoratet henstillede derfor til arresthuset at indsatte som ikke er isolerede eller har brev- og besøgskontrol, kan få udleveret egne dvd-afspillere. Direktoratet tilkendegav samtidig at arresthuset kan foretage visitation af apparaterne hos en tekniker uden for arresthuset for den indsattes regning, hvis arresthuset ikke selv kan visitere apparaterne.

I forbindelse med mit svar til den indsatte tilkendegav jeg at jeg indtil videre afventede underretning fra ledelsen af arrestafdelingen i Statsfængslet i Horsens vedrørende spørgsmålet om indgåelse af en aftale med udlejer af tv-apparaterne om udlejning af rene udgaver af PlayStation 2 (som kan afspille dvd'er). Hvis det ikke kunne lade sig gøre at få en aftale i stand om udlejning af PlayStation 2, gik jeg ud fra at ledelsen ville overveje (bl.a.) ønsket om udlevering af dvd-afspillere. Jeg bad om underretning om resultatet af disse overvejelser.

I brevet af 3. marts 2004 har ledelsen oplyst at de indsatte har mulighed for at leje dvd-film hos en udlejer i Horsens. Da dvd-film kan afspilles på PlayStation 2, har de indsatte derfor mulighed for at se dvd-film når de lejer en PlayStation 2 af arrestafdelingen. Hvis den indsatte ønsker selv at indkøbe film eller PlayStation 2 spil, skal disse indkøbes via købmanden så indførsel og brug af kopierede spil og film undgås.

Ledelsen har desuden oplyst at afdelingen råder over en dvd-afspiller som de indsatte kan bruge i fællesskab, og hvortil de sammen kan leje film.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Som nævnt under afsnit 2.1. er det af hensyn til e-nettet ikke tilladt de indsatte at have kaffemaskine eller e-koger på cellen. De indsatte har således ikke mulighed for at lave sig en kop eller kande kaffe eller te på cellen, men jeg går ud fra at de kan lave det i køkkenet når de har adgang til køkkenet. Af husordenen fremgår det at

køkkenet er aflåst alle hverdage fra kl. 9.00 til 11.45 og fra kl. 12.30 til 16.00. Jeg går således ud fra at de indsatte inden kl. 9.00, mellem kl. 11.45 og 12.30 og efter kl. 16.00 (i forbindelse med spisning og/eller i den tid hvori de har gangfællesskab) vil kunne lave en kande kaffe eller te.

Jeg beder arrestafdelingen om at oplyse om det er korrekt forstået.

7. Samtaler med indsatte

Jeg havde som nævnt samtale med en enkelt indsat som repræsentant for de indsatte om generelle forhold i arresthuset. Foruden de spørgsmål som er medtaget under de relevante punkter ovenfor, rejste den indsatte følgende spørgsmål:

7.1. Afvikling af kondi og købmandshandel på samme tid

Den indsatte klagede over at købmandshandel ofte skal foregå i det tidsrum hvori de indsatte på afdelingen har mulighed for at benytte kondirummet (mellem kl. 13 og 15). Han foreslog en flytning af tidspunktet for benyttelse af kondirummet som er ubenyttet indtil kl. 13.

Ledelsen oplyste at købmandshandel normalt foregår kl. 12.30. De indsatte handler i hold. De indsatte i arrestafdelingen handler (som også nævnt under pkt. 6.2.) ikke i butikken i fængslet, men ved bestillingssedler der faxes til købmanden som kommer til afdelingen med varerne.

Det fremgår af arrestafdelingens husorden at købmanden kommer mandag og torsdag, men der er ikke angivet noget tidspunkt herfor. Ifølge husordenen kan de indsatte på arrestafdelingen benytte kondirummet mandag, onsdag og fredag. Om torsdagen er de indsatte således ikke i kondirummet, men til gengæld har to grupper af de indsatte mulighed for at benytte gymnastiksalen denne dag fra kl. 14.10 til 15.10.

Jeg foreslog ledelsen at undersøge om købmanden ofte (først) kommer mens de indsatte afvikler kondi, og i givet fald overveje mulighederne for en flytning så købmandshandel og kondi ikke kolliderer. Jeg bad om at blive underrettet om resultatet heraf.

I brevet af 3. marts 2004 har ledelsen oplyst at kondi og købmandshandel tidligere til tider faldt sammen idet købmandshandel afvikles fra kl. 12.30. Den ene tid for afvikling af kondi er nu ændret således at arrestafdelingen kan benytte kondilokalet fra kl. 10.30 til 11.30 i stedet for fra kl. 13.10 til 15.10.

Jeg har noteret mig det oplyste og foretager mig herefter ikke mere vedrørende dette forhold.

7.2. Toiletforhold

Den indsatte klagede over at der kan gå lang tid før et kald besvares, særligt om natten, hvilket kan bevirke at nogle indsatte er nødt til at besørge i skraldespanden hvorefter poser med efterladenskaberne kastes ud af vinduet. Den indsatte oplyste at det ikke kun gælder de indsatte på arrestafdelingen, men også i fængslet. Han oplyste endvidere at der ikke er ret mange funktionærer på arbejde om natten, og at de skal betjene såvel de indsatte i fængslet som på arrestafdelingen, samt at opkald om natten er ildeset blandt de ansatte. Han oplyste endelig at de indsatte har kolber (kvinder potter) med låg som de skal benytte til at tisse i om natten, og som først må tømmes om morgenen.

For så vidt angår poserne med efterladenskaber besigtigede jeg efter den indsattes anmodning herom halvtaget under vinduet i celle 170 hvor der lå et halvhundrede af sådanne poser, herunder poser der var gået i stykker. Den indsatte oplyste at det var 14 dage til 3 uger siden at der var fjernet poser på halvtaget.

Under den afsluttende samtale bekræftede ledelsen at det personale der er på tjeneste om natten, er centralt placeret. Der er i alt syv funktionærer på tjeneste om natten.

Ledelsen oplyste endvidere at der er meget få kald om natten, og at personalet har oplyst at der højst går et kvarter før et kald besvares. Nogle nætter er der slet ikke kald. De indsatte behøver ikke at bruge kolben, men kan ringe efter personale hvis de ønsker at komme på toilettet, men de meget få kald kan muligvis skyldes at mange indsatte vælger at bruge kolben. Det var på tidspunktet for inspektionen meget lang tid siden at der sidst var klaget over at der går for lang tid før kald besvares.

Med hensyn til de poser med efterladenskaber som kastes ud af vinduerne, oplyste ledelsen at poserne jævnlige fjernes af et af rengøringsholdene.

I mit brev til den indsatte meddelte jeg at jeg på baggrund af det oplyste ikke mener at jeg har grundlag for at foretage mig mere vedrørende den generelle klage over at der går for lang tid før kald besvares. Jeg bemærkede dog at jeg gik ud fra at ledelsen ville gøre personalet bekendt med klagen.

Jeg tilkendegav samtidig at det naturligvis er helt utilfredsstillende hvis de indsatte er nødt til at besørge i poser mv. (som herefter smides ud af vinduet), men at jeg på baggrund af det oplyste måtte lægge til grund at det ikke (generelt) forholder sig sådan. Da det blev konstateret at der lå et større antal poser med efterladenskaber på et halvtag, er der dog indsatte der (af en eller anden grund) besørger i poser og smider dem ud af vinduet. Det blev af ledelsen oplyst at der ikke var tale om et nyt fænomen i fængslet/arrestafdelingen.

Under inspektionen tilkendegav jeg over for ledelsen at det efter min opfattelse bør sikres at poserne med efterladenskaber ikke får lov til at ligge i længere tid. I forbindelse med mit svar til den indsatte, som arrestafdelingen modtog notice af, bemærkede jeg at jeg gik ud fra at ledelsen ville foretage det fornødne med henblik på at sikre dette. (I forbindelse med en fornyet henvendelse om at poserne endnu ikke skulle være blevet fjernet, oplyste Statsfængslet i Horsens på telefonisk forespørgsel at de omtalte poser blev fjernet fra taget dagen efter inspektionen den 14. januar 2004, og at rengøringsholdet som led i holdets øvrige opgaver var blevet pålagt også at være opmærksom på at fjerne (eventuelle) poser fra taget).

I noticen til arrestafdelingen af mit brev til den indsatte anmodede jeg samtidig ledelsen om at overveje at drøfte spørgsmålet med talsmanden eller de indsatte på afdelingen og eventuelt med talsmændene for de indsatte i fængslet med henblik på at finde frem til årsager til og en løsning på problemet. Jeg bad om underretning om hvad der skete i den anledning.

I brevet af 3. marts 2004 har ledelsen oplyst at afdelingslederne har drøftet spørgsmålet med fællestalsmanden i fængslet og talsmændene for de enkelte afdelinger. Drøftelserne klarlagde ikke baggrunden for problemet med udkast af poser, men det blev nævnt af de indsatte at personalet var længe om at reagere på opkald. Der var imidlertid generel enighed om det ulækre i sådanne udkast.

Ledelsen har videre anført at man fortsat vil være opmærksom på problemet og løbende vil drøfte spørgsmålet med de indsatte og personalet. Der vil fortsat reageres med disciplinærstraf (bøde) over for indsatte der kaster poser ud. Rengøringsholdets pligt til at fjerne udkastede poser mv. er endvidere indskærpet over for rengøringsholdet.

I brevet af 5. april 2004 har fængslet oplyst at udkast af fæces mv. ikke kan ske fra arrestafdelingen idet den oplukkelige del af vinduerne på denne afdelings celler er forsynet med en metalplade med så små huller at udkast herigennem ikke kan finde sted.

Jeg har noteret mig det oplyste og foretager mig ikke mere vedrørende dette forhold.

8. Gennemgang af rapporter

Ved starten af inspektionen bad jeg om at modtage kopi af rapportmateriale mv. vedrørende arrestafdelingens sager i 2003 om anvendelse af håndjern, anvendelse af magt, anbringelse i observationscelle og anbringelse i sikringscelle. Jeg modtog herefter 7 rapporter om anvendelse af håndjern, 3 rapporter om anvendelse af magt, 15

rapporter om anbringelse i observationscelle og én rapport om anbringelse i sikringscelle. Jeg har endvidere i nogle tilfælde modtaget tilhørende rapporter mv.

Ved min gennemgang af det modtagne materiale er jeg ikke gået ind i en nærmere vurdering af baggrunden for de beslutninger der er truffet. Jeg har navnlig haft opmærksomheden henledt på om proceduren i forhold til de dagældende regler er blevet fulgt. Jeg har også været opmærksom på spørgsmålet om overholdelse af reglerne om notatpligt.

8.1. Håndjern

8.1.1. Indledning

5 af de 7 håndjernerapporter som jeg har modtaget, vedrører anvendelse af håndjernstransportbælte. En sådan anvendelse er godkendt af Direktoratet for Kriminalforsorgen, jf. pkt. 2, 6. afsnit, i direktoratets vejledning nr. 90 af 16. maj 2001 om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse. Af pkt. 7 i samme vejledning fremgår det at der gælder samme regler for anvendelse af håndjernstransportbælte som for anvendelse af håndjern. I det følgende sondres der derfor ikke mellem anvendelser af håndjern og håndjernstransportbælte, og alle anvendelser omtales som anvendelser af håndjern.

Rapporterne dækker perioden fra den 2. januar 2003 til og med den 28. november 2003, dvs. en periode på næsten 11 måneder.

Anvendelsen skete i 6 tilfælde over for en afsoner, i 2 af tilfældene samme afsoner og i det sidste tilfælde over for en varetægtsarrestant.

Af kriminalforsorgens statistik for 2002 fremgår det (s. 47) at der dette år er indberettet i alt 68 anvendelser af håndjern i arresthusene, heraf 60 under transport. Der er ikke en opdeling af anvendelserne på de enkelte arresthuse.

Jeg anmoder arrestafdelingen om at oplyse hvor mange tilfælde af anvendelse af håndjern som arrestafdelingen i alt indberettede til Direktoratet for Kriminalforsorgen for dette år (2002).

8.1.2. Retsgrundlag mv.

Anvendelse af håndjern er reguleret i straffuldbyrdeslovens § 65 og Direktoratet for Kriminalforsorgens bekendtgørelse nr. 384 af 17. maj 2001 om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse (sikringsmiddelbekendtgørelsen) som også gælder for varetægtsarrestanter, jf. retsplejelovens § 775, stk. 2, bekendtgørelsens § 1, stk. 2, og nu også § 90 i den varetægtsbekendtgørelse der trådte i kraft den 1. december 2003 (bekendtgørelse nr. 897 af 6. november 2003). Hertil knytter sig den tidligere nævnte vejledning nr. 90 af 16. maj 2001 om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse.

Efter bekendtgørelsens § 13, stk. 1, skal institutionen så hurtigt som muligt udarbejde rapport om anvendelsen af håndjern. Efter vejledningens pkt. 9, 2. afsnit, skal rapporten udfærdiges på en særlig rapportblanket (DFK 118), dog ikke hvis der er udfærdiget rapport om anbringelse i observations- eller sikringscelle i den pågældende institution.

I ingen af sagerne er blanketten DFK 118 anvendt, men de anvendte edb-blanketter (R-04) svarer hertil. Denne blanket er indlagt i Klientsystemet, og fa sagen vedrørende ombudsmandens inspektion af Institutionen for frihedsberøvede asylansøgere i Sandholm er jeg bekendt med at der er tale om en blanket der (i forbindelse med ibrugtagning af nye edb-systemer og herunder indlæggelse af blanketter på edb) erstatter DFK 118, og dermed nu er den blanket der skal benyttes ved anvendelse af håndjern.

8.1.3. Betingelser

Efter straffuldbyrdelseslovens § 65, stk. 1, kan håndjern anvendes hvis det er nødvendigt for at afværge truende vold eller overvinde voldsom modstand (nr. 1), for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse (nr. 2) eller for at hindre undvigelse (nr. 3). Håndjern må dog efter stk. 2 ikke anvendes hvis det efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

Det fremgår af pkt. 2, 2. afsnit, i vejledningen at straffuldbyrdelseslovens § 65, stk. 1, nr. 3, om anvendelse af håndjern for at forhindre undvigelse, navnlig tilsigtes anvendt under transport af den indsatte uden for institutionen. Hvis der ved transport af indsatte er en konkret mistanke om undvigelse, eller den indsatte har sat sig til modværge i forbindelse med transporten, skal den indsatte ifølge vejledningens pkt. 2, 4. afsnit som altovervejende hovedregel have håndjern på. Der skal dog stadig foretages en konkret vurdering.

I alle 7 tilfælde blev håndjern anvendt under transport uden for arrestafdelingen (fængslet). I 6 tilfælde blev håndjern anvendt for at hindre undvigelse og i det sidste tilfælde for at afværge truende vold.

Som det fremgår af pkt. 8.1.4., er jeg ikke gået ind i en nærmere vurdering af beslutningen om anvendelse af håndjern i de enkelte tilfælde.

8.1.4. Begrundelse

Efter bekendtgørelsens § 13, stk. 1, 2. pkt., skal rapporten indeholde oplysning om bl.a. begrundelsen for anvendelsen af håndjern.

Der er i alle tilfælde på nær ét i håndjernerapporten givet en begrundelse for at der er anvendt håndjern. Det tilfælde hvor der ikke er givet en begrundelse, drejer sig om en anvendelse den 17. februar 2003 (j.nr. 2003/305/00076) hvor det alene er anført at

anvendelsen af håndjern skete efter aftale med en vicepolitikommisær. Det er den ene sag der vedrører en varetægt sarrestant.

Da der er tale om et enkeltstående tilfælde, giver det mig ikke anledning til at foretage mig noget.

Jeg har ingen bemærkninger til indholdet af begrundelserne i de resterende tilfælde.

Det tilføjes at jeg under dette punkt alene har vurderet om der er givet en tilstrækkelig begrundelse. Ved min gennemgang af håndjernerapporterne er jeg således (som allerede nævnt under pkt. 8.1.4.) ikke gået ind i en nærmere vurdering af beslutningen om anvendelse af håndjern i de enkelte tilfælde.

Da afgørelsen om at anvende håndjern i sagen fra den 17. februar 2003 er truffet af arrestafdelingen (efter aftale med politiet), går jeg ud fra at afdelingen har foretaget en selvstændig vurdering af behovet for at anvende håndjern i dette tilfælde – hvori er indgået politiets vurdering af behovet for anvendelse af håndjern. Jeg har ikke i den forbindelse taget stilling til om politiet kunne træffe beslutning om anvendelse af håndjern, men politiet kan med hjemmel i retsplejelovens § 108 træffe en sådan beslutning for at forebygge en konkret flugtrisiko (eller farlig situation).

Da de foreliggende notater i alle de øvrige tilfælde viser at der (også) i disse tilfælde er foretaget en konkret vurdering af behovet for anvendelse af håndjern, har jeg ikke grundlag for at foretage mig mere vedrørende dette punkt.

8.1.5. Magtanvendelse

Efter straffuldbyrdelseslovens § 65, stk. 3, skal håndjern anvendes så skånsomt som omstændighederne tillader.

Der blev ikke anvendt magt i nogen af tilfældene i forbindelse med brugen af håndjern.

8.1.6. **Kompetence mv.**

Det er institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, der har kompetencen til at træffe beslutning om anvendelse af håndjern (bekendtgørelsens § 2, stk. 1). Hvis forholdene i det enkelte tilfælde ikke tillader at man afventer vedkommendes afgørelse, træffes beslutningen dog af den tilstedeværende funktionær som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde (bestemmelsens stk. 2). I sådanne tilfælde skal en efter stk. 1 kompetent person så hurtigt som muligt underrettes om det passerede (bestemmelsens 2. pkt.). Rapporten skal indeholde oplysning om denne underretning, jf. bekendtgørelsens § 13, stk. 1, sidste punkt.

Det fremgår ikke af det materiale jeg har modtaget fra arrestafdelingen, om der er fastsat interne kompetenceregler på dette område (jf. vejledning nr. 11991 af 29. juni 2001 om adgangen til intern delegation i kriminalforsorgens institutioner, pkt. 10).

Jeg beder arrestafdelingen om at oplyse om der er fastsat interne kompetenceregler, herunder regler vedrørende underretning. I bekræftende fald beder jeg om at kopi heraf sendes til mig.

I et tilfælde er det noteret at beslutningen om anvendelse af håndjern er truffet af afdelingslederen, i de andre tilfælde af en overvagtimester. I det ene af disse tilfælde fremgår det imidlertid af et vedlagt notat at anvendelsen skete efter ordre fra afdelingslederen, og det fremgår også af selve rapporten at han ”deltog eller var vidne til anvendelsen” og blev underrettet 5 minutter før anvendelsen. Det var således reelt afdelingslederen der traf beslutningen. I et andet tilfælde skete anvendelsen efter aftale med politiet. Jeg henviser til omtalen af sagen under pkt. 8.1.4.

Der er i alle tilfælde sket underretning. I de tilfælde hvor en overvagtimester traf beslutningen om anvendelse af håndjern, er underretning givet til enten en anden overvagtimester eller til afdelingslederen. Underretning til afdelingslederen er som allerede nævnt sket i det tilfælde hvor afgørelsen reelt er truffet af afdelingslederen. I det

tilfælde hvor afdelingslederen traf beslutningen om anvendelse af håndjern, er det noteret at en overvagtimester orienterede afdelingslederen om anvendelsen.

I et tilfælde fremgår tidspunktet for underretning ikke. Underretning er i alle de øvrige tilfælde givet før anvendelsen af håndjern (mellem 5 minutter og 3½ time før). Der er derfor ikke tale om underretning efter bestemmelsen i bekendtgørelsens § 2, stk. 2, 2. pkt. Jeg går ud fra at det reelt er den person som underretning blev givet til, der traf afgørelse i sagerne.

Rapporterne er i alle tilfælde efterfølgende påtegnet af ledelsen, og rapporterne er således gennemgået af ledelsen. En af rapporterne er gennemgået af såvel afdelingsleder, sikkerhedsovervagtimester og vicefængselsinspektør, 3 af rapporterne er gennemgået af både afdelingsleder og vicefængselsinspektør, 2 af rapporterne er gennemgået af både sikkerhedsovervagtimesteren og vicefængselsinspektøren, og den sidste rapport er (kun) gennemgået af vicefængselsinspektøren. Vicefængselsinspektøren har således set alle rapporter igennem.

For så vidt angår de rapporter som sikkerhedsovervagtimesteren har gennemgået, fremgår det ikke hvornår denne gennemgang har fundet sted. For så vidt angår de rapporter som afdelingslederen har gennemgået, fremgår det at denne gennemgang i ét tilfælde har fundet sted samme dag, i 2 tilfælde dagen efter og i det sidste tilfælde 4 dage efter. Vicefængselsinspektørens gennemgang har fundet sted mellem 1 og 13 dage efter. Der har ikke været nogen bemærkninger til anvendelserne af håndjern.

Jeg har noteret mig at ledelsen fører tilsyn med området for anvendelse af håndjern.

8.1.7. Lægetilsyn

Efter lovens § 65, stk. 3, 2. pkt., skal der gennemføres lægetilsyn hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst hos den indsatte i forbindelse med anvendelsen af håndjern, eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp. Rapporten

skal indeholde oplysning om institutionens overvejelser vedrørende lægetilsyn, jf. bekendtgørelsens § 13, stk. 1, sidste punkt.

Der er i alle tilfælde notat vedrørende institutionens overvejelser med hensyn til lægetilsyn. Lægetilsyn er ikke skønnet nødvendigt i noget tilfælde.

8.1.8. Ophør og varighed

Efter bekendtgørelsens § 13 skal rapporten indeholde oplysning om dato og klokkeslæt for hvornår anvendelsen af håndjern er ophørt. Der er ikke i øvrigt regler om hvornår anvendelsen skal bringes til ophør, men håndjern må naturligvis ikke anvendes længere tid end betingelserne herfor i lovens § 65, stk. 1, er opfyldte. (I det tidligere gældende cirkulære om anvendelse af håndjern var en bestemmelse i afsnit D, § 9, stk. 2, hvorefter anvendelsen af håndjern ikke måtte udstrækkes længere end formålet gjorde det absolut påkrævet).

Der er notat i alle tilfælde om såvel anvendelsestidspunktet som ophørstidspunktet for anvendelsen af håndjern. Anvendelsen varede i 6 tilfælde henholdsvis 30 minutter, 35 minutter, 1 time og 10 minutter, 1 time og 20 minutter, knap 2 timer og 3 timer. De 2 sidstnævnte tilfælde vedrører overførsler til henholdsvis Arresthuset i Sønderborg og Anstalten ved Herstedvester.

I det sidste tilfælde der vedrørte en transport til retten i Assens, ophørte anvendelsen efter 7 timer og 40 minutter, men det fremgår af rapporten at håndjernene blev anvendt "under transport" og var taget af 3 timer mens den indsatte var placeret i venterum hos politiet. Der er ikke notat om hvorvidt håndjernene (transportbælte i dette tilfælde) blev taget af under retsmødet, men det går jeg ud fra.

Jeg har ikke grundlag for at antage at anvendelsen i noget tilfælde har været udstrakt ud over den periode hvor betingelserne for anvendelsen var opfyldt.

8.1.9. Klagevejledning

Efter bekendtgørelsens § 13 skal rapporten indeholde oplysning om at den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren (Direktoratet for Kriminalforsorgen), og om hvornår fristen for at indgive klage udløber, jf. straffuldbyrdeelseslovens § 111, stk. 2.

Den elektroniske blanket indeholder en standardtekst i forbindelse med hvilken det skal angives hvem der har vejledt den indsatte om muligheden for at klage til Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgen, og om hvornår fristen for at indgive klage udløber. Der er givet klagevejledning i alle tilfælde.

Det ene tilfælde vedrører som tidligere nævnt en varetægtsarrestant (en anvendelse den 17. februar 2003, j.nr. 2003/305/00076). Det fremgår ikke at klagevejledning i dette tilfælde – lige som i de øvrige tilfælde – ikke skulle have omfattet oplysning om klagefristen som nævnt i det fortrykte i den elektroniske blanket.

Jeg går ud fra at arrestafdelingen er opmærksom på at bestemmelsen i straffuldbyrdeelseslovens § 111, stk. 2, om klagefrist alene gælder for dømte, og at klagevejledning til varetægtsarrestanter (og anholdte) således ikke skal omfatte dette forhold. Det bør efter min opfattelse fremgå at vejledningen ikke har omfattet klagefristen.

8.2. Magtanvendelse

8.2.1. Indledning

D 3 rapporter som jeg har modtaget om magtanvendelse omhandler episoder som fandt sted i perioden 28. april 2003 til og med 21. oktober 2003. I 2 af tilfældene skete anvendelsen over for anholdte og i det sidste tilfælde over for en afsoner.

Af kriminalforsorgens statistik for 2002 fremgår det (s. 47) at der dette år er indberettet i alt 56 episoder med anvendelse af magt i arresthusene. Der er ikke en opdeling af episoderne på de enkelte arresthuse. (Er der anvendt flere former for magt ved en

episode, er hver enkelt form registreret som en magtanvendelse, hvorfor summen af magtanvendelser kan være større en summen af episoder).

Jeg anmoder arrestafdelingen om at oplyse hvor mange episoder med anvendelse af magt som arrestafdelingen i alt indberettede til Direktoratet for Kriminalforsorgen for dette år (2002).

8.2.2. Retsgrundlag mv.

Reglerne om magtanvendelse findes i straffuldbyrdslovens § 62 og bekendtgørelse nr. 382 af 17. maj 2001 om anvendelse af magt over for indsatte i fængsler og arresthuse (magtanvendelsesbekendtgørelsen) som også gælder for varetægtsarrestanter, jf. bekendtgørelsens § 1 og nu også § 88 i varetægtsbekendtgørelsen. Hertil knytter sig skrivelse nr. 87 af 16. maj 2001 om magtanvendelsesbekendtgørelsen.

Af varetægtsbekendtgørelsens § 1, stk. 3, fremgår det at bekendtgørelsen med de fornødne fravigelser tillige finder anvendelse på andre personer der er anbragt i varetægtsfængsel, medmindre anbringelsen er sket til udståelse af straf, til afsoning af tvangsbøde eller underholdsbidrag eller til forvaring som vidne eller lignende efter retsplejelovens regler. Varetægtsbekendtgørelsen gælder således også for anholdte. I den varetægtsbekendtgørelse der gjaldt indtil den nye bekendtgørelses ikrafttræden (bekendtgørelse nr. 491 af 12. september 1978 med senere ændringer), og som således var gældende på tidspunktet for magtanvendelsen i de konkrete tilfælde, var en bestemmelse med nogenlunde tilsvarende indhold hvoraf det udtrykkeligt fremgik at bekendtgørelsen med de fornødne lempelser tillige fandt anvendelse på anholdte (§ 41).

Efter magtanvendelsesbekendtgørelsens § 7, stk. 1, skal institutionen så hurtigt som muligt udarbejde rapport om anvendelsen af magt. Rapporten skal ifølge følgeskrivelsen udfærdiges på en særlig rapportblanket (DfK 123).

Rapporterne er udfærdiget på blanket R-03 som er den elektroniske blanket der er indlagt i Klientsystemet. I sagen vedrørende ombudsmandens inspektion af Institutionen for frihedsberøvede asylansøgere i Sandholm har direktoratet bekræftet at denne blanket erstatter DfK 123.

8.2.3. Betingelser

Betingelserne for at anvende magt er angivet i lovens § 62, stk. 1. Efter denne bestemmelse kan magt anvendes hvis det er nødvendigt for at afværge truende vold, overvinde voldsom modstand eller for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse (nr. 1), for at hindre undvigelse eller standse undvegne (nr. 2) eller for at gennemtvinge en påbudt foranstaltning når øjeblikkelig gennemførelse af denne er nødvendig, og den indsatte afviser eller undlader at følge personalets anvisninger herom (nr. 3). Ligesom ved anvendelse af håndjern må magtanvendelse dog efter stk. 3 ikke gennemføres hvis det efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

I et tilfælde skete anvendelsen efter nr. 1 (for at afværge truende vold) og i begge de 2 andre tilfælde efter nr. 3 (for at gennemføre personundersøgelse).

Magtanvendelse kan efter § 62, stk. 2, ske ved greb, skjold, stav og tåregas. Ved et greb forstås anvendelse af håndkraft til at føre eller lede den indsatte i en bestemt retning, jf. Anette Esdorf m.fl., Straffuldbyardelsesloven med kommentarer (2003), s. 150.

Magtanvendelsen blev i alle tilfælde udøvet ved greb, herunder armsnogningsgreb, og i et tilfælde tillige i form af benlås. (Jeg går ud fra at der var tale om "manuel" benlås. Jeg henviser til at direktoratet i forbindelse med min inspektion af Anstalten ved Herstedvester oplyste at kriminalforsorgen aldrig har givet de ansatte instruktion i fikseret benlås).

8.2.4. Begrundelse mv.

I beskrivelsen i rapporterne af episoden der førte til magtanvendelse, er givet en begrundelse for at magtanvendelsen blev anset for nødvendig i alle 3 tilfælde.

Magtanvendelse må, som angivet i straffuldbyrdelseslovens § 62, stk. 3, ikke gennemføres hvis det efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb. Andre lempeligere midler skal således have været forsøgt eller anses for åbenbart utilstrækkelige. I de elektroniske blanketter som har været anvendt i sagerne, er en rubrik/et faneblad til angivelse af om magten har været forsøgt undgået/afværget. I 2 tilfælde er denne rubrik ikke udfyldt.

Jeg går ud fra at arrestafdelingen vil henlede personalets opmærksomhed på at alle rubrikker skal udfyldes. Hvis magten ikke har kunnet afværges, bør det således markeres, eventuelt blot med et minus.

8.2.5. Kompetence mv.

Kompetencen til at træffe beslutning om anvendelse af magt ligger hos institutionens leder eller den der bemyndiges hertil (bekendtgørelsens § 8). Hvis forholdene i det enkelte tilfælde ikke tillader at man afventer vedkommendes afgørelse, træffes beslutningen dog af den tilstedeværende funktionær som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde (bestemmelsens stk. 2). I sådanne tilfælde skal en efter stk. 1 kompetent person så hurtigt som muligt underrettes om det passerede (bestemmelsens 2. pkt.).

Det fremgår ikke af det materiale jeg har modtaget fra arrestafdelingen, om der er fastsat interne kompetenceregler på dette område.

Jeg beder arrestafdelingen om at oplyse om der er fastsat interne kompetenceregler, herunder regler vedrørende underretning. I bekræftende fald beder jeg om at kopi heraf sendes til mig.

Beslutning om magtanvendelsen blev i alle tilfælde truffet af en fængselsfunktionær. I 2 af tilfældene er der notat om at der er sket underretning, jf. bekendtgørelsens § 8, stk. 2, 2. pkt. I det ene tilfælde er alene navnet på den der er givet underretning til, anført, men jeg går ud fra at der er tale om en person der er bemyndiget til at træffe afgørelse i denne type sager. I det andet tilfælde er underretning givet til afdelingens souschef. I det tilfælde hvor der ikke er notat om underretning, var en overvagtimester til stede og deltog i magtanvendelsen.

Hvis den pågældende overvagtimester er bemyndiget til at træffe beslutning om anvendelse af magt, går jeg ud fra at den manglende underretning skyldes dette forhold. Hvis det ikke forholder sig sådan, anser jeg dette tilfælde for et enkeltstående tilfælde hvor der enten ikke er givet underretning eller ikke er gjort notat herom.

Underretning om magtanvendelsen er i de 2 tilfælde sket henholdsvis 5 og 14 minutter efter anvendelsen.

Rapporterne er i alle tilfælde efterfølgende påtegnet af ledelsen, og rapporterne er således gennemgået af ledelsen. Afdelingslederen har gennemset to af rapporterne, sikkerhedsovervagtimesteren har gennemset en af rapporterne og vicefængselsinspektøren alle 3 rapporter. Den ene rapport har tillige været gennemset af en anden person hvis underskrift jeg ikke kan læse. Første gennemsyn har fundet sted samme dag eller dagen efter anvendelsen. Viceinspektørens påtegninger er dateret henholdsvis 2 dage, 4 dage og ca. 5 uger efter anvendelsen. Der har ikke været nogen bemærkninger til magtanvendelserne.

Jeg har noteret mig at ledelsen fører tilsyn med området for anvendelse af magt.

8.2.6. Lægetilsyn

Efter straffuldbyrdslovens § 62, stk. 4, 2. pkt., skal der gennemføres lægetilsyn efter magtanvendelse hvis der er mistanke om sygdom, herunder tilskadekomst hos

den indsatte i forbindelse med anvendelse af magt, eller i tilfælde hvor den indsatte selv anmoder om lægehjælp.

I 2 tilfælde er rubrikkerne om lægetilsyn ikke udfyldt, og det fremgår således ikke om spørgsmålet om lægetilsyn har været overvejet i disse sager. I det ene tilfælde skete magtanvendelsen over for en anholdt umiddelbart efter at politiet var kommet med ham, og det fremgår af feltet til angivelse af eventuelle supplerende bemærkninger (pkt. 5) at den pågældende ved politiets foranstaltning var blevet lægeundersøgt med magt. Det drejer sig om en anvendelse af magt den 21. oktober 2003 (j.nr. 2003/305/00516).

Selv om der ikke i magtanvendelsesbekendtgørelsen er en bestemmelse svarende til § 13, stk. 1, sidste pkt., i sikringsmiddelbekendtgørelsen hvorefter der skal ske notat om de overvejelser der har fundet sted med hensyn til lægetilsyn, bør det efter min opfattelse i alle tilfælde fremgå at dette spørgsmål har været overvejet. Jeg går derfor ud fra at institutionen fremover vil være opmærksom på at gøre notat herom.

For en ordens skyld bemærkes at jeg ikke opfatter bemærkningen i sagen fra den 21. oktober 2003 sådan at lægetilkald er undladt fordi den indsatte af politiet før magtanvendelsen var blevet lægeundersøgt. Jeg går ud fra at personalet har overvejet om der var behov for lægeundersøgelse som følge af den udøvede magt.

I det sidste tilfælde var der lægetilsyn og det skete efter begæring fra den indsatte. Tilkald af læge skete 5 minutter efter den indsattes begæring, og lægetilsyn fandt sted 20 minutter senere. Der foreligger et selvstændigt notat fra lægen som der er henvist til i magtanvendelsesrapporten (men som er svært at læse).

8.2.7. Klagevejledning

Der er ikke i magtanvendelsesbekendtgørelsen en bestemmelse svarende til § 13 i bekendtgørelsen om anvendelse af sikringsmidler hvorefter rapporten skal indeholde

oplysning om at den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren (Direktoratet for Kriminalforsorgen), og om hvornår fristen for at indgive klage udløber. Der er imidlertid ligesom i håndjernsblanketterne fortrykte rubrikker til oplysning herom i de anvendte blanketter til brug ved magtanvendelse.

I et af tilfældene er rubrikken om klagevejledning ikke udfyldt, i de 2 andre tilfælde er der givet klagevejledning. Det ene af disse tilfælde vedrører en anholdt (en magtanvendelse den 21. oktober 2003, j.nr. 2003/305/00516). Ifølge det fortrykte i den elektroniske blanket har klagevejledningen omfattet oplysning om klagefristen i straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2.

Jeg henviser til det ovenfor under pkt. 8.1.9. anførte om at bestemmelsen i straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2, om klagefrist alene gælder for dømte, og at klagevejledning til varetægtsarrestanter og anholdte således ikke skal omfatte dette forhold.

8.3. Anbringelse i observationscelle

8.3.1. Indledning

Jeg har som tidligere nævnt modtaget 15 rapporter om anbringelse i observationscelle. Anbringelserne i observationscelle fandt sted i perioden mellem den 25. januar og 16. december 2003, dvs. en periode på knap 11 måneder. 12 af de anbragte var varetægtsarrestanter, 2 var afsonere og den sidste var anholdt. Observationscelleanbringelserne vedrører 11 forskellige indsatte. 2 indsatte har været anbragt 2 gange i observationscelle, og i det ene tilfælde skete anbringelserne 2 på hinanden følgende dage, mens der i det andet tilfælde var mere end 4 måneder mellem de 2 anbringelser. Én indsat har været anbragt i observationscelle 3 gange inden for 5 dage, og 2 af disse anbringelser skete 2 på hinanden følgende dage. En dag blev observationscellen benyttet 2 gange af 2 forskellige indsatte (den 8. marts 2003, henholdsvis fra kl. 8.30 til 11.35 og igen fra kl. 20.30 til næste dag kl. 7.50). I et tilfælde skete anbringelsen med den indsatte indforståelse (en anbringelse den 8. marts 2003, j.nr. 2003/305/00068). Selv om der ikke er tale om tvangsmæssig anbringelse i observationscelle, har jeg medtaget sagen i gennemgangen nedenfor.

I 5 tilfælde har observationscelleanbringelse fundet sted i forlængelse af en sikringscelleanbringelse idet det er skønnet at der fortsat var behov for særlig observation.

Af den ene sikringscellerapport som jeg har modtaget, fremgår det at den indsatte ved udtagelsen af sikringscellen den 17. januar 2003 blev anbragt i observationscellen. Jeg har imidlertid ikke modtaget nogen observationscellerapport om denne anbringelse som tidsmæssigt ligger inden for den periode som min anmodning om rapporter omfattede.

Jeg anmoder om oplysning om hvorvidt der er udfærdiget rapport om anbringelsen i observationscelle. I benægtende fald beder jeg om oplysning om baggrunden herfor. I bekræftende fald beder jeg om en kopi af rapporten.

Af kriminalforsorgens statistik for 2002 fremgår det (s. 46) at der dette år er indberettet i alt 291 observationscelleanbringelser i arresthusene. Der er ikke en opdeling af anbringelserne på de arresthuse der har observationscelle.

Jeg anmoder arrestafdelingen om at oplyse hvor mange observationscelleanbringelser der i alt er indberettet til Direktoratet for Kriminalforsorgen for år 2002.

8.3.2. Retsgrundlag mv.

Anbringelse i observationscelle er reguleret i straffuldbyrdslovens § 64, stk. 1, nr. 1, og bekendtgørelsen om udelukkelse af indsatte fra fællesskab, herunder anbringelse i observationscelle mv. i fængsler og arresthuse, nu bekendtgørelse nr. 673 af 9. juli 2003 der trådte i kraft den 15. august 2003. Før ikrafttrædelsen af denne bekendtgørelse gjaldt bekendtgørelse nr. 574 af 5. juli 2002. Da de rapporter som jeg har modtaget, omfatter anbringelser der fandt sted såvel før som efter 15. august 2003, er begge bekendtgørelser relevante. Til den nugældende bekendtgørelse knytter sig vejledning nr. 84 af 9. juli 2003 og til den tidligere bekendtgørelse vejledning nr. 73 af 5. juli 2002. Reglerne gælder også for varetægtsarrestanter, jf. bekendtgø-

relsernes § 1, og nu også varetægtsbekendtgørelsens § 89, og for anholdte, jf. §§ 41 og 1, stk. 3, i henholdsvis den tidligere og den nugældende varetægtsbekendtgørelse.

Efter pkt. 8 i vejledningen til den nugældende bekendtgørelse og pkt. 7 i vejledningen til den tidligere bekendtgørelse skal den rapport som skal udfærdiges efter henholdsvis § 17, stk. 2, og § 15, stk. 2, i de respektive bekendtgørelser udfærdiges på en særlig blanket (DfK 110 A). De notater om tilsyn som skal udfærdiges efter § 19 og § 17 i henholdsvis den nugældende og den tidligere bekendtgørelse, skal endvidere ske på et særligt skema (DfK 107 A).

Rapporterne er alle udfærdiget på den elektroniske blanket der findes i Klientsystemet. Denne blanket indeholder tillige rubrikker til notater om tilsyn.

Notater om tilsyn er i 3 tilfælde ført i disse rubrikker og i de øvrige tilfælde på en særlig blanket, dog ikke blanket DfK 107 A. Ved en fejl (som er påtalt) er der i de 2 ældste sager anvendt en forkert blanket (sikringscelleblanketten).

Direktoratet for Kriminalforsorgen har i sagen vedrørende ombudsmandens inspektion af Institutionen for frihedsberøvede asylansøgere i Sandholm bekræftet at der ikke længere skal udfærdiges notater om tilsyn på særskilte observationsark (DfK 107 A) idet den blanket som er indlagt i Klientsystemet indeholder rubrikker til notat herom.

Jeg går på denne baggrund ud fra at arrestafdelingen fremover vil foretage notater om tilsyn i selve observationscellerapporten eller overføre notater hertil.

Fra direktoratets interne inspektion af Arresthuset i Århus den 10. januar 2003 er jeg bekendt med at direktoratet ville overveje problemet med at der i Klientsystemet automatisk stemples det tidspunkt hvor personalet overfører håndskrevne observationsnotater til Klientsystemet.

Jeg anmoder direktoratet om at oplyse hvad disse overvejelser mandede ud i.

8.3.3. Betingelser

Betingelserne for at der kan ske anbringelse i observationscelle, er angivet i § 14 i den nugældende og § 12 i den tidligere gældende bekendtgørelse. Anbringelse i observationscelle kan efter bestemmelsen i stk. 1 kun finde sted hvis det er nødvendigt for at forebygge hærværk (nr. 1), hvis afgørende hensyn til orden og sikkerhed i institutionen kræver det (nr. 2), eller hvis der er behov for særlig observation (nr. 3). Anbringelse i observationscelle må ikke finde sted hvis anbringelsen efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb, jf. stk. 2.

Anbringelsen skete i 5 tilfælde efter nr. 2 og i 10 tilfælde efter nr. 3.

8.3.4. Begrundelse

Efter § 17, stk. 2, i den nugældende og § 15, stk. 2, i den tidligere gældende bekendtgørelse skal der udfærdiges en rapport om det passerede. Rapporten skal bl.a. indeholde notat om afgørelsen og begrundelsen herfor og oplysning om dato og klokkeslæt for hvornår afgørelsen er meddelt den pågældende.

Ifølge pkt. 7 i vejledningen til den nugældende og pkt. 6 i vejledningen til den tidligere gældende bekendtgørelse skal begrundelsen indeholde ”en henvisning til de retsregler, afgørelsen er truffet efter, og angive hvilke hovedhensyn, der har været bestemmende for skønnet, ligesom de faktiske omstændigheder, som er tillagt væsentlig betydning for afgørelsen, skal fremgå”.

I intet tilfælde er der henvist til de retsregler som afgørelsen om observationscelleanbringelse er truffet efter.

Det er beklageligt. Jeg går ud fra at institutionen fremover er opmærksom på kravet om angivelse af retsgrundlaget.

I 2 tilfælde fremgår det at den indsatte blev orienteret om reglerne vedrørende observationscelleanbringelse.

I et af de tilfælde hvor observationscelleanbringelse fandt sted i forlængelse af en sikringscelleanbringelse (en anbringelse den 8. marts 2003, j.nr. 2003/305/00116) er det i beskrivelsen af episoden alene anført at den pågældende er udtaget til fortsat observation. Der er ikke i rapporten henvist til behovet for særlig observation (jf. § 12, stk. 1, nr. 3, i den dagældende bekendtgørelse om udelukkelse fra fællesskab), men til opretholdelse af orden og sikkerhed (jf. § 12, stk. 1, nr. 2).

I sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Aalborg har jeg for så vidt angår et lignende tilfælde hvor der dog var henvist til sikringscellerapporten som var vedlagt, rejst spørgsmål om hvorvidt den anførte begrundelse var tilstrækkelig. Direktoratet har i den anledning i sin udtalelse af 24. februar 2004 anført følgende:

”...

Anbringelse i observationscelle efter straffuldbyrdelseslovens § 64, stk. 1, nr. 2 [skal være nr. 1; min bemærkning], kan finde sted, hvis afgørende hensyn til orden og sikkerhed i institutionen kræver det. Det fremgår af det anførte, at det er disse hensyn arresthuset har henvist til.

Direktoratet har ved behandlingen af sager om sikringscelleanbringelse været specielt opmærksom på, at institutionen så vidt muligt snarest søger at anvende et mindre indgribende middel, således at sikringscelleanbringelsen – selv om det ikke umiddelbart kan anses for forsvarligt at lade den indsatte få ophold i almindeligt fællesskab – kan bringes til ophør. Direktoratet har accepteret, at der, i tilfælde hvor betænkelighederne ved at lade den indsatte overgå til almindeligt fællesskab fremgår af forløbet af sikringscelleanbringelsen, i rapporten om det efterfølgende forsøg med observationscelleanbringelse som ’beskrivelse’ alene henvises til det anførte i rapporten om den forudgående anbringelse i sikringscelle.

Direktoratet anser derfor henvisningen til sikringscellerapporten (som er vedlagt) for at være i overensstemmelse med denne praksis.

...”

Bortset fra at bemærke at det efter min opfattelse havde været mest rigtigt hvis der udtrykkeligt havde været henvist til (beskrivelsen af forløbet i) sikringscellerappor-

ten, og idet jeg går ud fra at betænkelighederne ved at lade den indsatte overgå til almindeligt fællesskab fremgår af sikringscellerapporten (som jeg ikke har modtaget), foretager jeg mig ikke mere vedrørende begrundelsen i dette tilfælde. Jeg har dog samtidig noteret mig at det i et af de andre tilfælde hvor der skete overførsel fra sikringscelle (en anbringelse den 31. august 2003, j.nr. 2003/305/00430), er anført hvorfor der fortsat skønnes at være behov for særlig observation.

I alle de øvrige tilfælde er der givet en begrundelse for anbringelsen, typisk i form af en redegørelse for den episode eller de omstændigheder der førte til anbringelsen.

8.3.5. Magtanvendelse

Efter § 16, stk. 1, i den nugældende og § 14, stk. 1, i den tidligere gældende bekendtgørelse skal anbringelse i observationscelle gennemføres så skånsomt som omstændighederne tillader.

Der er anvendt magt i 2 tilfælde (som vedrører den samme indsatte). Magtanvendelsen bestod i armsnogningsgreb og benlås den ene gang og i greb i overarmene den anden gang.

Efter det tidligere gældende magtanvendelsesbekendtgørelse skulle der ikke udfærdiges særskilt rapport om magtanvendelse hvis der var tale om magtanvendelse i forbindelse med sikrings- eller observationscelleanbringelse. En sådan bestemmelse ses ikke medtaget i de nugældende regler. Jeg har i sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Aalborg anmodet direktoratet om at oplyse hvorvidt der i tilfælde hvor der anvendes magt i forbindelse med en sikrings- eller en observationscelleanbringelse, ud over henholdsvis sikrings- og observationscellerapporten skal udarbejdes en selvstændig rapport om magtanvendelsen efter bestemmelsen i magtanvendelsesbekendtgørelsens § 7. Direktoratet har i en udtalelse af 24. februar 2004 oplyst at der i sådanne tilfælde ikke skal udfærdiges selvstændig rapport om magtanvendelsen, men at

der skal gøres notat herom på fanebladet ”magtanvendelse” i sikringscelle- eller observationscellerapporten.

8.3.6. Kompetence mv.

Kompetencen til at beslutte anbringelse i observationscelle og ophør af denne anbringelse ligger hos institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, jf. den nu gældende bekendtgørelses § 17, stk. 1, og den tidligere gældende bekendtgørelses § 15, stk. 1. Der er ikke – som ved anvendelse af håndjern og magt – en bestemmelse i bekendtgørelsen om udelukkelse fra fællesskab hvorefter beslutningen dog kan træffes af den tilstedeværende funktionær som er ansvarlig for det pågældende tjenestoområde, hvis forholdene i det enkelte tilfælde ikke tillader at man afventer en afgørelse fra den kompetente person. Der er (derfor) heller ikke en bestemmelse der forpligter til underretning af den kompetente person hvis afgørelsen er truffet af en anden end denne.

Det fremgår ikke af det materiale jeg har modtaget fra arrestafdelingen, om der er fastsat interne kompetenceregler på dette område.

I forbindelse med ombudsmandens inspektion af Statsfængslet i Horsens den 22. oktober 1998 udarbejdede fængslet en instruks af 30. april 2001 om anbringelse i observations- og sikringscelle hvori de gældende kompetenceforhold og underretningsproceduren blev fastslået. Observationscellen og sikringscellen på isolationsafdelingen (som arrestafdelingens leder også er leder for) er, som tidligere nævnt, til brug for de indsatte både i fængslet og på arrestafdelingen. Den nævnte instruks ses endvidere ikke kun at omhandle anbringelse af fængslets indsatte i observations- og sikringscelle, men er holdt i generelle vendinger. Jeg går derfor ud fra at der gælder samme regler ved anbringelse af indsatte i observations- og sikringscelle uanset om der er tale om indsatte fra fængslet eller arrestafdelingen.

Jeg beder dog for en ordens skyld om oplysning om hvorvidt min antagelse er korrekt. Hvis der er sket ændringer i de interne kompetenceregler (som er udfærdiget på

grundlag af de regler der gjaldt før straffuldbyrdelseslovens ikrafttræden) eller er fastsat nye regler, beder jeg om at kopi heraf sendes til mig.

Ifølge de (dagældende) interne regler kan beslutning om anbringelse i observationscelle træffes af den tilstedeværende funktionær som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde, men den pågældende skal snarest underrette den ledende overvagtimester (nu afdelingslederen) eller dennes souschef, uden for normal kontortid dog vagthavende leder (bagvagten).

Beslutningen om anbringelse i observationscelle blev i et tilfælde truffet af afdelingslederen, i 2 tilfælde af en overvagtimester, i 2 tilfælde en fængselsfunktionær på prøve og i de resterende tilfælde af en fængselsfunktionær. I et af de tilfælde hvor afgørelsen ifølge rapporten blev truffet af en fængselsfunktionær, blev der på samme tid som anbringelsen fandt sted, givet underretning til fængselsinspektøren. Underretning blev ikke givet af den pågældende fængselsfunktionær, men af en overvagtimester der således var vidende om anbringelsen på dette tidspunkt. I et andet tilfælde er en overvagtimester nævnt i rubrikken til angivelse af medarbejdere der deltog eller var vidne til episoden. I det ene af de tilfælde hvor afgørelsen ifølge rapporten blev truffet af en fængselsfunktionær på prøve, fremgår det af beskrivelsen af episoden at en overvagtimester blev kontaktet fordi de pågældende funktionærer skønnede at den indsatte skulle i observationscelle, og det fremgår tillige at "underretning" er givet til denne overvagtimester 10 minutter før anbringelsen (en anbringelse den 16. december 2003). Afgørelsen er i (hvert fald i) dette tilfælde reelt truffet af en overvagtimester. I et tilfælde er rubrikken om underretning ikke udfyldt. Afgørelsen om anbringelse blev i dette tilfælde truffet af en fængselsfunktionær.

I alle de øvrige tilfælde er der sket underretning, men i det ovenfor nævnte tilfælde fra den 16. december 2003 er den person som modtog underretningen (10 minutter før anbringelsen), reelt den samme som traf afgørelsen. I det (ene) tilfælde hvor afdelingslederen traf beslutning om anbringelsen, er afdelingslederen tillige underrettet af en overvagtimester 5 minutter efter anbringelsen. I et af de øvrige tilfælde er under-

retning givet til en anden fængselsfunktionær (jf. omtalen af sagen nedenfor) og i alle de øvrige tilfælde til enten en overvagtimester, økonomichefen, vicefængselsinspektøren eller fængselsinspektøren. I et tilfælde er der så vidt ses givet underretning til såvel en overvagtimester som økonomichefen (medmindre anførsel af navnet på den pågældende overvagtimester skal forstås sådan at det var denne overvagtimester der underrettede økonomichefen). De fleste af anbringelserne har fundet sted uden for normal kontortid.

Det tilfælde hvor underretning er givet til en anden fængselsfunktionær, er en anbringelse den 31. maj 2003 kl. 21.15 (j.nr. 2003/305/00249) hvor afgørelsen om anbringelse blev truffet af en fængselsfunktionær på prøve. Der er vedhæftet et notat fra den pågældende fængselsfunktionær på prøve og en anden fængselsfunktionær der deltog eller var vidne til episoden, hvoraf fremgår at de i forbindelse med anbringelsen kontaktede vagtmesterkontoret og underrettede ”Finn”. Da rapporten ikke kunne gemmes uden udfyldelse af ”ledende medarbejder” mv., kontaktede de pågældende funktionærer igen Finn som oplyste at bagvagten ikke skulle kontaktes ved observationscelleanbringelse. På forespørgsel oplyste han tillige at funktionærerne kunne skrive den pågældende fængselsfunktionær på. Det fremgår tillige af notatet at (en af) de pågældende fængselsfunktionærer den næste dag kontaktede en overvagtimester og oplyste denne om at ”bagvagten tilsyneladende ikke [var] .. informeret om obscelleanbringelsen”. Ved påtegning på rapporten af souschefen for afdelingen er der henvist til dette notat.

Da rapporten ifølge notatet ikke kunne gemmes uden ledende medarbejder, hvilket jeg forstår sådan at ledende medarbejder skal påføres feltet om underretning, og da påføring af den pågældende fængselsfunktionærs navn i det konkrete tilfælde så vidt ses har bevirket at rapporten kunne gemmes, synes denne medarbejder at være bemyndiget til at modtage underretning. Jeg beder arrestafdelingen om at oplyse om det forholder sig sådan. Jeg beder tillige om arrestafdelingens bemærkninger til det anførte i dette notat om at bagvagten ikke skal underrettes om observationscelleanbringelser, og – hvis det er en fejl – om den pågældende medarbejder (Finn) er gjort opmærksom på dette.

I de tilfælde hvor der er givet underretning til en overvagtimester, er der tale om tre forskellige overvagtimestre, og ingen af dem er souschef for afdelingen. I to tilfælde fandt anbringelsen sted inden for normal kontortid. Det drejer sig om anbringelser den 30. april 2003 kl. 14.35 og den 16. december 2003 kl. 14.05. I sidstnævnte tilfælde er der imidlertid som nævnt ovenfor reelt tale om at den pågældende traf afgørelsen i sagen. Det fremgår ikke om hverken afdelingslederen eller dennes souschef var til stede på det pågældende tidspunkt, og dermed om de pågældende overvagtimestre var fungerende i deres fravær på dette tidspunkt. Den samme overvagtimester har modtaget underretning i andre sager der lå uden for normal kontortid (anbringelser af 8. marts 2003, j.nr. 2003/305/00116, og 30. maj 2003). Den ene af de to overvagtimestre (den overvagtimester der reelt traf afgørelse vedrørende anbringelsen den 16. december 2003) har tillige i to andre tilfælde (men altså ikke i sagen fra den 16. december 2003) underrettet henholdsvis fængselsinspektøren og vicefængselsinspektøren. Den sidste overvagtimester modtog underretning i forbindelse med anbringelser af 8. marts 2003 (j.nr. 2003/305/00068) og 21. august 2003, men i et andet tilfælde stod han for underretning af afdelingslederen (en anbringelse den 12. september 2003).

Idet jeg henviser til det anførte i forbindelse med omtalen af sagen vedrørende anbringelsen den 31. maj 2003, må jeg lægge til grund at der ikke har været problemer med at gemme de pågældende rapporter med de pågældende overvagtimestres navne i underretningsfeltet. Hvis ovennævnte interne regler om kompetenceforholdene stadig er gældende, og idet jeg henviser til at de samme overvagtimestre i andre sager har givet underretning til ledelsen, anmoder jeg om oplysning om de pågældende tre overvagtimestres kompetence til at modtage underretning i de nævnte sager. Jeg beder i den forbindelse om oplysning om hvem der er kompetent til at modtage underretning uden for normal kontortid (vagthavende leder). Jeg henviser i den forbindelse til sagen vedrørende ombudsmandens inspektion af Statsfængslet i Horsens i 1998. I relation til spørgsmålet om hvem der i det dagældende sikringscellecirkulære var omfattet af begrebet "vagthavende leder", henviste ombudsmanden til sin inspektion af Københavns Fængsler i 1993. Ombudsmanden havde ingen bemærkninger til at "vagthavende leder" ud over fængselsinspektør og vicefængselsinspektør kunne omfat-

te den ledende overvagtimester (nu afdelingsledere) og dennes souschef hvorimod formuleringen ikke omfatter øvrige overvagtimestre og personale derunder (se Folketingets Ombudsmands beretning for 1995, s. 645-46). Vagthavende leder genfindes ikke i de nugældende regler hvor kompetencen til at træffe afgørelse om anbringelse i observationscelle ligger hos institutionens leder eller den der bemyndiges dertil.

Beslutning om ophør af anbringelsen er i 2 tilfælde truffet af en overvagtimester og i de øvrige tilfælde af en fængselsfunktionær.

Der er ikke i den ovennævnte instruks anført noget om hvem der er kompetent til at træffe beslutning om ophør af anbringelse i observationscelle. Instruksen omhandler ”anvendelse” af observations- og sikringscelle.

I sagen vedrørende ombudsmandens inspektion af Statsfængslet i Horsens oplyste fængslet at det personale der gør tjeneste på syge-/isolationsafdelingen, og som har ansvaret for observations- og sikringscellerne, også har kompetencen til at træffe afgørelse om ophør af sådanne anbringelser. Denne personalegruppe har en særlig uddannelse på området. Rapporterne bliver efterfølgende gennemgået af den ledende overvagtimester eller dennes souschef som påser at formalia er i orden.

Idet jeg går ud fra at det fortsat forholder sig sådan, og at afgørelserne om ophør i de konkrete tilfælde er truffet af personale på denne afdeling, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold ud over at bede arrestafdelingen om at oplyse hvorvidt min antagelse er korrekt.

Alle rapporter på nær én har efterfølgende været gennemset af enten afdelingslederen (i de fleste tilfælde) eller dennes souschef. På nær 2 tilfælde har vicefængselsinspektøren tillige gennemset rapporterne. Gennemsyn ved afdelingslederen eller dennes souschef fandt i de fleste tilfælde sted dagen efter eller 2 dage efter (i 3 tilfælde henholdsvis 3, 6, og 7 dage efter). Gennemsyn ved vicefængselsinspektøren fandt også i

de fleste tilfælde sted dagen efter eller 2 dage efter. I et tilfælde er vicefængselsinspektørens påtegning ikke dateret (en anbringelse den 25. januar 2003), men den er påført tidligst den 4. februar, jf. omtalen af sagen nedenfor. Som det også fremgår heraf, blev sagen dog gennemgået senest den 3. februar 2003 af vicefængselsinspektøren som denne dag skrev en meddelelse vedrørende denne og en anden sag. (I 4 tilfælde gik der mellem 3 og 12 dage fra udfærdigelsen af rapporten til vicefængselsinspektørens gennemgang heraf).

I de fleste tilfælde har ledelsen ikke haft bemærkninger til rapporterne. På den ældste rapport (som er fra den 25. januar 2003), er som lige nævnt vedhæftet en meddelelse af 3. februar 2003 fra vicefængselsinspektøren til afdelingslederen der tillige omfatter 3 andre sager, herunder den næstældste rapport (fra den 26. januar 2003). Det er anført heri at rapporterne i større eller mindre grad er behæftet med ”forskellige af de fejltyper, som vi tidligere har talt om, dvs. anvendelse af forkerte blanketter, manglende tilsyn, ufuldstændige tidsangivelser og ukorrekt sprogbrug”. Vicefængselsinspektøren har på denne baggrund bedt afdelingslederen om at gennemgå rapporterne, tale med det implicerede personale og påtale de skete fejl samt lave et notat herom på hver af rapporterne. De 2 nævnte rapporter er den 4. februar 2003 påført bemærkning fra afdelingslederen om at der er anvendt et forkert observationsark, at det er påtalt, og at proceduren blev ændret. Vicefængselsinspektøren har efterfølgende påtegnet rapporterne, og i sagen fra den 25. januar 2003 er påført en bemærkning fra vicefængselsinspektøren om at tidsintervaller er korrigeret. Om dette spørgsmål henviser jeg til pkt. 8.3.9.

En anden rapport er påført bemærkning fra souschefen om at der i ét tilfælde er gået for lang tid mellem to tilsyn, og at der er påført en forkert dato. I yderligere et tilfælde er der som tidligere nævnt henvist til et notat fra to fængselsfunktionærer om deres henvendelse til vagtmesterkontoret med henblik på underretning om anbringelsen.

Jeg har noteret mig at ledelsen fører tilsyn med området for anbringelse i observationscelle.

8.3.7. Undersøgelse af den indsatte person

Efter § 18, stk. 2, i den nugældende og § 16, stk. 2, i den tidligere gældende bekendtgørelse skal der i forbindelse med anbringelsen ske en undersøgelse af den indsatte person, jf. straffuldbyrdelseslovens § 60, medmindre institutionen skønner at det er unødvendigt.

Hvis det er nødvendigt i det enkelte tilfælde, kan der endvidere efter bestemmelsens 2. pkt. foretages omklædning af den indsatte. Den indsatte skal i givet fald anmodes om selv at foretage omklædningen, jf. bestemmelsens 3. pkt.

Med hensyn til omklædning har direktoratet i pkt. 4, 2. afsnit, i vejledningen til den tidligere gældende, og pkt. 5, 2. pkt., i vejledningen til den nugældende bekendtgørelse henvist til det der er anført i pkt. 7 i vejledningen om anvendelse af sikringsmidler. Heri er anført at omklædning indebærer at den indsatte skal afklædes og som minimum have institutionens underbenklæder eller et tæppe på igen. Desuden skal den indsatte tilbydes en undertrøje.

De elektroniske blanketter i Klientsystemet vedrørende anbringelse i observationscelle indeholder (nu) valglister hvor den ansvarlige funktionær skal markere hvorvidt den indsatte er undersøgt og omklædt. Rapporten vedrørende den seneste anbringelse som fandt sted den 16. december 2003, indeholder disse valglister, men den findes ikke i nogen af de andre rapporter.

I forbindelse med ombudsmandens inspektion den 2. og 3. december 2003 af Statsfængslet ved Horsørød modtog han observationscellerapporter fra den 9. februar 2003 til den 4. september 2003. Alle de modtagne rapporter indeholder de nævnte valglister. Indførelsen af valglisterne er foranlediget af min inspektion af Arresthuset i Kolding hvor direktoratet i en udtalelse af 10. februar 2003 oplyste at der ved en kommende revision af Klientsystemet vil blive indføjet valglister i de nye elektroniske blanketter vedrørende anbringelse i observationscelle hvor den ansvarlige funktionær skal markere hvorvidt den indsatte er undersøgt og omklædt. Da direktoratet afgav denne udtalelse var valglisterne således allerede indført.

Jeg anmoder om oplysning om hvorfor disse valglister ikke findes i de rapporter som jeg har modtaget fra Arrestafdelingen i Statsfængslet i Horsens for perioden 9. februar 2003 og frem til anbringelsen den 16. december 2003.

Valglisterne om visitation og omklædning er udfyldt i sagen fra den 16. december 2003. Det fremgår heraf at der skete både undersøgelse af den indsatte person og omklædning. Af rapporterne i 6 af de øvrige tilfælde fremgår det at der skete undersøgelse af den indsatte person i forbindelse med indsættelsen i observationscellen. I 4 af disse tilfælde fremgår det tillige at der skete omklædning. I yderligere 2 tilfælde fremgår det at der skete omklædning hvilket jeg går ud fra reelt skal forstås som såvel personundersøgelse som omklædning. I det ene af disse tilfælde fremgår det tillige af rapporten at den indsatte blev personundersøgt 9½ time efter anbringelsen i observationscellen, ligesom observationscellen blev undersøgt (en anbringelse den 25. januar 2003, j.nr. 2003/305/000046). Årsagen hertil var at det ved tilsyn blev konstateret at den indsatte havde brændt bl.a. cellekaldet. Ved undersøgelsen blev der ikke fundet noget. Den næste halve time var personalet hos den indsatte. Da den indsatte kl. 14.30 ville ryge, fik han at vide at han fik lov til det hvis han fremskaffede det som han tidligere havde brugt til at brænde med, og han fremdrog herefter en lighter fra endetarmen.

I yderligere 2 tilfælde fremgår det indirekte at den indsatte blev omklædt. Det fremgår ved oplysning om at den indsatte ved udtagelsen af cellen blev omklædt (til eget tøj). Det er 2 af de rapporter hvor observationscelleanbringelsen skete i forlængelse af en sikringscelleanbringelse. Jeg går ud fra at omklædning skete i forbindelse med anbringelsen i sikringscelle hvor der normalt skal ske omklædning, jf. sikringsmiddevejledningens pkt. 7.

Der er ikke i disse 2 tilfælde oplysning om hvorvidt de indsatte også blev personundersøgt i forbindelse med anbringelsen i sikringscelle. Det fremgår heller ikke af de andre sager om overførsel fra sikringscelle til observationscelle, og i disse sager er der heller ikke oplysning om hvorvidt der skete omklædning.

Jeg går ud fra der i forbindelse med anbringelsen i sikringscelle skete personundersøgelse, jf. sikringsmiddelbekendtgørelsens § 6, stk. 2. Da der efter denne bestemmelse endvidere normalt skal ske omklædning, går jeg ud fra at det også er sket i de sager hvor dette ikke indirekte fremgår.

I yderligere et tilfælde fremgår det at den indsatte ved udtagelsen af observationscellen blev visiteret (en anbringelse den 31. maj 2003).

Jeg anmoder om oplysning om hvorvidt den indsatte var blevet personundersøgt ved indsættelsen i observationscellen, og hvorfor der skete en sådan undersøgelse ved udtagelsen af denne celle.

Idet jeg som nævnt lægger til grund at der i sagerne med forudgående sikringscelleanbringelse er sket visitation og omklædning i forbindelse med denne anbringelse, har jeg noteret mig at det i de fleste tilfælde direkte eller indirekte fremgår at der er sket visitation og omklædning. Da der nu er valglister til angivelse af spørgsmålet om hvorvidt der er sket undersøgelse af den indsattes person og omklædning, foretager jeg mig ikke mere vedrørende spørgsmålet om notat herom.

Før der gennemføres undersøgelse af den indsattes person, skal institutionen mundtligt orientere den indsatte om baggrunden for at undersøgelsen gennemføres, medmindre særlige omstændigheder taler imod dette, jf. § 2 i Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 380 af 17. maj 2001 om undersøgelse af indsattes person og opholdsrum i kriminalforsorgens institutioner. Der er ikke pligt til at gøre notat om en sådan underretning.

Jeg går ud fra at den indsatte ved de anbringelser hvor der fandt personundersøgelse sted, er orienteret i overensstemmelse med § 2, dvs. at orientering kun er undladt hvis særlige omstændigheder talte imod dette.

8.3.8. Lægetilkald og lægetilsyn

Efter § 18, stk. 1, i den nugældende og § 16, stk. 1, i den tidligere gældende bekendtgørelse skal der tilkaldes læge hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, hos den indsatte i forbindelse med anbringelsen (nr. 1), eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp (nr. 2).

I 3 tilfælde er det i rubrikken om tilkald af læge noteret at der er tilkaldt læge (ved angivelse af tidspunktet herfor), og i 2 tilfælde er det noteret at der ikke er tilkaldt læge. Det ene af disse tilfælde er en af sagerne med forudgående sikringscelleanbringelse. I yderligere et tilfælde er det i rubrikken til angivelse af lægens bemærkninger noteret at den indsatte ikke ønskede læge, i et andet tilfælde er det anført at sygeplejersken vurderede at der ikke var brug for læge, i et tredje tilfælde at den indsatte under sikringscelleanbringelse var blevet tilset af læge (en anbringelse den 31. august 2003), og i et fjerde tilfælde er anført minus i denne rubrik. Også i dette tilfælde var der tale om forudgående sikringscelleanbringelse, og det fremgår af rapporten at det var med fiksering (en anbringelse den 30. maj 2003). Da der altid skal tilkaldes læge ved tvangsfiksering af indsatte i sikringscelleanbringelse, jf. straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 5, går jeg ud fra at den indsatte havde lægetilsyn under denne anbringelse, og at det er baggrunden for at der er noteret et minus i rubrikken om lægens bemærkninger i sagen. Jeg går ud fra at angivelsen af minus er en tilkendegivelse om at det – på grund af lægetilsynet i sikringscellen – ikke blev skønnet nødvendigt med (nyt) lægetilsyn ved overførslen til observationscellen (og ikke hentyder til lægens bemærkninger under tilsynet ved sikringscelleanbringelsen).

Hvis det er en korrekt antagelse, havde det efter min opfattelse været rigtigst at placere minusset i feltet til oplysning om hvorvidt der er tilkaldt læge, eventuelt suppleret med oplysning om at den indsatte havde lægetilsyn i sikringscellen.

I yderligere et tilfælde er det i rubrikken til angivelse af lægens bemærkninger anført at sygeplejersken havde en samtale med den indsatte og ville undersøge om den indsatte kunne få et bestemt præparat. Den indsatte blev anbragt i observationscellen

umiddelbart efter ankomsten fra et andet arresthus idet han ved ankomsten var op-
hidset og uligevægtig og truede med at gå amok hvis han ikke kunne få dette præpa-
rat. Der er således så vidt ses ikke i denne sag tale om at det blev vurderet at den ind-
satte havde behov for lægetilsyn i forbindelse med anbringelsen i observationscelle.
Jeg går dog ud fra at sygeplejersken vurderede dette i forbindelse med samtalen med
den indsatte.

I 5 tilfælde er der således ikke notat om hvorvidt spørgsmålet om lægetilsyn har væ-
ret overvejet. 2 af disse tilfælde drejer sig om indsatte som blev overført fra sikrings-
celle til observationscelle. Det fremgår ikke om anbringelsen i sikringscelle var med
fiksering eller i øvrigt om der var lægetilsyn med de indsatte under sikringscellean-
bringelsen (hvilket jeg dog umiddelbart går ud fra). I 2 af de 3 andre tilfælde (an-
bringelser den 26. maj og 16. december 2003) fremgår det af observationsnotaterne
at den indsatte blev tilset af en sygeplejerske. I førstnævnte tilfælde skete det 2 timer
og 15 minutter efter anbringelsen, og den indsatte blev en time efter tilset af psyki-
ater og 7½ time efter af fængslets læge som den indsatte ikke ville tale med. I det an-
det tilfælde blev den indsatte tilset af sygeplejerske 45 minutter efter anbringelsen og
igen ca. en time efter. Jeg går ud fra at sygeplejerske er tilkaldt med henblik på at
vurdere behovet for lægetilsyn. Jeg lægger således til grund at behovet for lægetilsyn
i forbindelse med indsættelsen i observationscelle har været overvejet i alle tilfælde.

Efter § 17, stk. 2, i den nugældende og § 15, stk. 2, i den tidligere gældende bekendt-
gørelse skal notatet i sagen indeholde oplysning om institutionens overvejelser efter
henholdsvis § 18 og § 16, dvs. overvejelser om lægetilsyn.

*Det er derfor beklageligt at det ikke udtrykkeligt er anført i alle tilfælde at lægetilsyn
har været overvejet, f.eks. ved angivelse af et minus ud for den fortrykte tekst om
tilkald af læge. Hvis der var lægetilsyn i sikringscellen i de 2 tilfælde hvor det ikke
fremgår, burde det efter min opfattelse have været noteret – som det er sket i de 3
andre tilfælde med forudgående sikringscelleanbringelse.*

I ét af de 2 tilfælde hvor det er noteret at der ikke skete tilkald af læge (en anbringelse den 26. januar 2003), fremgår det af tilsynsnotaterne at den indsatte under anbringelsen den efterfølgende dag havde en samtale med psykiater og senere med læge (henholdsvis 16½ og 19 timer efter anbringelsen). Den indsatte blev 25 minutter efter lægebesøget udtaget af observationscellen og indlagt på fængslets sygeafdeling for låst dør.

Med hensyn til tidspunktet for tilkald af læge i de 3 tilfælde hvor der er notat herom, fremgår det at tilkald i 2 tilfælde skete før anbringelsen, henholdsvis 45 minutter og 30 minutter før anbringelsen. I det sidste tilfælde skete tilkaldet 10 minutter efter anbringelsen.

I de 2 tilfælde hvor læge blev tilkaldt før anbringelsen, fandt lægetilsyn sted henholdsvis 1 time og 10 minutter og 45 minutter efter anbringelsen i observationscelle. I det tilfælde hvor lægetilkald skete efter anbringelsen i observationscelle, fandt lægetilsynet sted 5 timer og 5 minutter efter tilkaldet. Det drejer sig om en anbringelse den 8. marts 2003, j.nr. 2003/305/00068. Den indsatte havde klaget over smerter i brystet og over ikke at kunne trække vejret og var indforstået med at være i observationscellen natten over. Tilsyn blev foretaget af en vagtlæge. Der er ikke oplysninger om at lægetilkald blev gentaget.

Jeg går ud fra at det sene lægetilsyn skyldes travlhed hos lægevagten. Jeg beder arrestafdelingen om at oplyse årsagen til at der (tilsyneladende) ikke blev foretaget genkald.

Der er notat om lægens bemærkninger i alle 3 tilfælde. I 2 af tilfældene har lægen skrevet sine bemærkninger i observationsarket, men bemærkningerne er tillige delvis gengivet i selve rapporten. I det sidste tilfælde er lægens bemærkninger indføjet i rapporten.

8.3.9. Tilsyn ved personalet

Under anbringelsen i observationscelle skal den indsatte jævnligt tilses af institutionens personale, jf. § 19 i den nugældende og § 17 i den tidligere bekendtgørelse. Enhver der tilser den pågældende, skal gøre notat herom på et observationsskema uanset om der er sket ændringer i den indsattes forhold, jf. bestemmelsens 2. pkt. Notatet skal indeholde oplysning om dato og klokkeslæt for tilsynet og oplysning om den pågældendes tilstand samt eventuelle bemærkninger om behovet for at opretholde anbringelsen, jf. 3. pkt.

Hvor hyppigt der skal ske tilsyn, afhænger af en konkret vurdering, jf. pkt. 6 i direktoratets nugældende og pkt. 5 i den tidligere gældende vejledning. Det er tillige anført i det skema som arrestafdelingen anvender til notater om tilsyn, men det er samtidig anført at der dog skal være tilsyn mindst en gang i timen.

Som tidligere nævnt er notater om tilsyn (kun) i 3 tilfælde ført i observationscelle-rapporten (under feltet "Observationer:"). I de øvrige tilfælde er notaterne ført på en særlig blanket. På nær i ét tilfælde er observationsfeltet i disse tilfælde udfyldt med oplysning om tidspunkt for udtagelse af observationscellen.

Som også tidligere oplyst er der i 2 tilfælde en påtegning fra ledelsen om manglende overholdelse af kravet om tilsyn mindst en gang i timen og i det ene tilfælde tillige om forkert datoangivelse. På det ene af disse tilfælde er der – som også tidligere nævnt – vedhæftet en meddelelse af 3. februar 2003 fra vicefængselsinspektøren til afdelingslederen vedrørende forskellige fejl som efterfølgende af afdelingslederen er påtalt samtidig med at proceduren blev ændret (en anbringelse den 25. januar 2003, j.nr. 2203/305/00046). Vicefængselsinspektøren har efterfølgende påtegnet rapporten en bemærkning om at tidsintervaller er korrigeret.

Hvis tilsyn faktisk fandt sted på de oprindeligt angivne tidspunkter, er det efter min opfattelse beklageligt at der er rettet i blanketten.

I det andet tilfælde (en anbringelse den 30. maj 2003) er der ikke rettet i det tidspunkt som påtalen omfattede, men datoen for tilsyn er rettet (fra 1. juni 2003 til 31. maj 2003). Der er imidlertid klart tale om at der oprindeligt var skrevet forkert dato.

Jeg har derfor ingen bemærkninger til denne rettelse.

I alle tilfælde er der tilsynsnotater. Bortset fra de 2 tilfælde der er nævnt ovenfor som gav anledning til bemærkning herom, er tilsyn ført med intervaller på højst en time. I sagen fra den 25. januar 2003 fremgår det at funktionærerne på et tidspunkt havde ophold sammen med den indsatte, og at der i en periode herefter var tilsyn hvert kvarter.

Der er i alle tilfælde oplysning om tidspunktet for udtagelsen af observationscellen, og det fremgår at der i alle tilfælde har været tilsyn helt frem til udtagelsen.

8.3.10. Ophør og varighed

Anbringelse i observationscelle skal straks bringes til ophør når betingelserne herfor ikke længere er opfyldt, jf. § 16, stk. 2, i den nugældende og § 14, stk. 2, i den tidligere gældende bekendtgørelse.

Under pkt. 5 og 6 i henholdsvis den nugældende og den tidligere gældende vejledning om hyppigheden af tilsyn ved personalet er det anført at hvis den indsatte er faldet til ro og sover, vil det kunne være rigtigt at lade den indsatte sove i observationscellen indtil om morgenen frem for at vække den pågældende og dermed risikere en ny optrapning af situationen.

Tidspunktet for såvel iværksættelsen som ophøret af anbringelsen fremgår i alle tilfælde af rapporterne.

I alle rapporter er varigheden af anbringelsen tillige anført i døgn, timer og minutter foroven på blanketten. I 2 tilfælde er det der er angivet heri imidlertid ikke den korrekte varighed af anbringelsen. I sagen vedrørende en anbringelse den 26. januar 2003 er det anført at den pågældende fragik observationscellen den 28. januar 2003, kl. 10.15, og at anbringelsen varede i 1 døgn og knap 15 timer. Det angivne tidspunkt for udtagelsen af observationscellen er overstreget, og det er med håndskrift påført at anbringelsen ophørte den 27. januar 2003, kl. 15 – hvilket også fremgår af notater i observationsfeltet og observationsarket. Af observationsfeltet fremgår det tillige at det forkerte tidspunkt for udtagelsen af observationscellen skyldes problemer med udskrivning fra computeren. Den anden sag drejer sig om en anbringelse den 26. maj 2003 hvor tidspunktet for udtagelsen af observationscelle er påført med håndskrift. Varigheden af anbringelsen er angivet til 25 minutter, men det fremgår af det håndskrevne notat om ophørstidspunktet og af observationsarket i sagen at anbringelsen varede i 13 timer og 5 minutter.

Det fremgår herefter af rapporterne at anbringelserne varede mellem 1 time og 9 minutter og 19 timer og 40 minutter. 4 af anbringelserne varede under 2 timer og 5 af anbringelserne varede mellem 2 og 4 timer. I et af de tilfælde hvor anbringelsen varede under 2 timer, blev den indsatte overført til sikringscelle (en anbringelse den 16. december 2003). De resterende 6 anbringelser varede henholdsvis 11 timer og 20 minutter, 13 timer og 5 minutter, 15 timer og 22 minutter, 15 timer og 55 minutter, 18 timer og 2 minutter og 19 timer og 40 minutter. Det drejer sig i nævnte rækkefølge om anbringelser af 8. marts 2003, j.nr. 2003/305/00068 (den anbringelse hvor den indsatte var indforstået med at have ophold i observationscellen), 26. maj 2003, 25. januar 2003, 31. maj 2003, 30. maj 2003 (samme indsatte som anbringelserne den 26. og 31. maj 2003) og 26. januar 2003 (samme indsatte som anbringelsen den 25. januar 2003). Af observationsarket vedrørende anbringelsen den 25. januar 2003 fremgår det at der i en periode på ca. 3½ time indtil 1½ time før udtagelsen af observationscellen efter aftale med vagtmesterkontoret var tilsyn med den indsatte med 15 minutters interval.

Jeg har noteret mig at observationscelleanbringelsen i et tilfælde blev afløst af en anbringelse i sikringscelle. På grund af den (relativt) korte varighed i de 8 øvrige tilfælde hvor anbringelserne varede højst 4 timer, lægger jeg uden videre til grund at bestemmelserne i henholdsvis § 14, stk. 2, og § 16, stk. 2, i bekendtgørelserne om udelukkelse fra fællesskab er overholdt i disse tilfælde. Jeg har – også på baggrund af det der er anført i observationsnotaterne ved de enkelte tilsyn – ikke grundlag for at antage at bestemmelserne ikke tillige skulle have været overholdt i de øvrige tilfælde.

8.3.11. Klagevejledning

Ifølge § 17, stk. 2, sidste pkt., i den nugældende og § 15, stk. 2, sidste pkt., i den tidligere gældende bekendtgørelse skal det påføres rapporten når den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren (Direktoratet for Kriminalforsorgen), og om hvornår fristen for at indgive klage udløber, jf. straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2. Straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2, vedrørende klagefrist gælder dog som tidligere nævnt alene for dømte, og der gælder således ingen klagefrist for afgørelser truffet over for varetægtsarrestanter (og anholdte).

I intet tilfælde er rapporten påtegnet oplysning om at der er givet klagevejledning. De anvendte elektroniske blanketter indeholder ingen fortrykt oplysning om klagevejledning, herunder klagefrist.

I sagen vedrørende ombudsmandens inspektion af Institutionen for frihedsberøvede asylansøgere i Sandholm bad han direktoratet om at overveje at indføre fortrykt tekst til angivelse af klagevejledning. Direktoratet har i den anledning oplyst at en fortrykt tekst med angivelse af klagevejledning vil blive medtaget ved en kommende revision af Klientsystemet (for så vidt angår både observations- og sikringscelleblanketter), hvilket ombudsmanden noterede sig. Fra sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Aalborg er jeg bekendt med at denne revision forventedes at ske inden 1. april 2004.

Efter afsendelse af den endelige rapport i sagen ved ombudsmandens inspektion af Institutionen for frihedsberøvede asylansøgere i Sandholm modtog jeg kopi af korrespondancen i (bl.a.) sagen vedrørende direktoratets inspektion af Arresthuset i Århus. Det fremgår heraf at der på sikringscelleblanketten i Klientsystemet er mulighed for at ”vinge af” at den indsatte rettigheder er oplyst, hvilket må forstås således at den indsatte er givet klagevejledning. Der bliver imidlertid ikke stemplet klagevejledning på udskriften hvilket som nævnt vil blive rettet i forbindelse med nævnte revision af sikringscellerapporten.

Jeg går ud fra at det på samme måde på observationscellerapporterne er muligt at ”vinge af” at der er givet klagevejledning.

På denne baggrund går jeg ud fra at der er givet klagevejledning i de foreliggende tilfælde. Under henvisning til det oplyste om ændring af blanketten i Klientsystemet foretager jeg mig ikke videre vedrørende spørgsmålet om notat om klagevejledning, herunder notat om klagefrist i sagerne vedrørende afsonere, jf. bekendtgørelsens § 5, stk. 4, nr. 5 og 6.

8.4. Sikringscelleanbringelse

8.4.1. Indledning

Jeg har som tidligere nævnt (kun) modtaget en rapport om anbringelse i sikringscelle. Denne anbringelse fandt sted den 17. januar 2003 og vedrører en varetægtsarrestant. Den pågældende blev fikseret ved anbringelsen.

Som det fremgår af afsnittet om anbringelse i observationscelle, var der i 5 tilfælde tale om anbringelse i observationscelle i umiddelbar forlængelse af en sikringscelleanbringelse. Det drejer sig om anbringelser den 26. januar 2003, 8. marts 2003, j.nr. 2003/305/00116, 30. maj 2003, 21. august 2003 og 31. august 2003. I yderligere et tilfælde blev en observationscelleanbringelse afløst af en sikringscelleanbringelse. Det drejer sig om en anbringelse den 16. december 2003.

Jeg anmoder om oplysning om hvorfor jeg ikke har modtaget sikringscellerapporter vedrørende disse anbringelser i sikringscelle. Idet jeg går ud fra at der er udarbejdet sikringscellerapporter i sagerne, beder jeg om nu at få kopi heraf.

Da jeg kun har modtaget én rapport om anbringelse i sikringscelle, er det ikke muligt at udlede noget generelt heraf om arrestafdelingens behandling af sager om anbringelse i sikringscelle. Sagen er derfor gennemgået som en konkret sag.

Af kriminalforsorgens statistik for 2002 fremgår det (s. 45) at der dette år er indberettet i alt 86 sikringscelleanbringelser i arresthusene, heraf 82 med fiksering. Der er ikke en opdeling af anbringelserne på de arresthuse der har sikringscelle.

Jeg anmoder arrestafdelingen om at oplyse hvor mange sikringscelleanbringelser der i alt er indberettet til Direktoratet for Kriminalforsorgen i 2002. Idet jeg henviser til det ovenfor anførte om flere anbringelser i 2003 end den ene som jeg har modtaget rapport om, beder jeg tillige arrestafdelingen om at oplyse hvor mange anbringelser der er indberettet i 2003.

8.4.2. Retsgrundlag mv.

Anbringelse i sikringscelle er reguleret i straffuldbyrdelseslovens § 66 og bekendtgørelse nr. 384 af 17. maj 2001 om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse. Både loven og bekendtgørelsen trådte i kraft den 1. juli 2001. Til bekendtgørelsen knytter sig vejledning nr. 90 af 16. maj 2001 om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse.

Straffuldbyrdelseslovens § 66 og bekendtgørelsen finder også anvendelse for varetægtsarrestanter, jf. retsplejelovens § 775, stk. 2, bekendtgørelsens § 1, stk. 2, og nu også § 91 i den nugældende varetægtsbekendtgørelse.

Den rapport jeg har modtaget, er en udskrift fra Klientsystemet. Løbende observationer er ikke noteret på den elektroniske blanket i Klientsystemet under punktet ”Observationer/fiksering”, men på et særskilt observationsark (s. 1 og 2) der er vedhæftet. Under punktet ”Observationer/fiksering” på den elektroniske blanket er alene gjort notat om fiksering.

Efter pkt. 9 i vejledningen til sikringsmiddelbekendtgørelsen skal den rapport om anbringelse i sikringscelle som skal udfærdiges efter bekendtgørelsens § 13, stk. 1, udfærdiges på en særlig blanket (DFK 110). De notater om tilsyn der skal udfærdiges efter bekendtgørelsens § 14, stk. 1, skal endvidere ske på et særligt skema (DFK 107), jf. vejledningens punkt 10.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har, som nævnt under pkt. 8.3.2., i sagen vedrørende ombudsmandens inspektion af Institutionen for frihedsberøvede asylansøgere i Sandholm bekræftet at der i forbindelse med anbringelse i observationscelle ikke længere skal udfærdiges notater om tilsyn på særskilte observationsark (DfK 107 A) idet den blanket som er indlagt i Klientsystemet indeholder rubrikker til notat herom.

I sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Aalborg har direktoratet bekræftet at det samme gør sig gældende for så vidt angår sikringscelleanbringelser.

Jeg går på denne baggrund ud fra at arrestafdelingen fremover vil foretage notater om tilsyn i selve sikringscellerapporten eller overføre notater hertil.

8.4.3. Betingelser

Betingelserne for at der kan ske anbringelse i sikringscelle, er angivet i straffuldbyrdslovens § 66. Anbringelse i sikringscelle, og herunder tvangsfiksering ved anvendelse af bælte, hånd- og fodremme samt handsker, kan efter bestemmelsen i stk. 1 kun finde sted hvis det er nødvendigt for at afværge truende vold eller overvinde voldsom modstand (nr. 1) eller for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse (nr. 2). Anbringelse i sikringscelle og tvangsfiksering må dog ikke foretages såfremt

det efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb, jf. stk. 2. Efter bestemmelsens stk. 3 skal anvendelsen af sikringscelle og tvangsfiksering foretages så skånsomt som omstændighederne tillader.

Anbringelsen skete for at afværge truende vold (nr. 1). Der er ikke henvist til den konkrete bestemmelse i straffuldbyrdsloven.

Fra direktoratets inspektion af Arresthuset i Århus er jeg bekendt med at der på sikringscelleblanketten i Klientsystemet mangler stemping af efter hvilken bestemmelse i straffuldbyrdsloven anbringelsen er sket, men at det vil blive rettet i forbindelse med revisionen af sikringscelleblanketten (der som tidligere nævnt ventedes at være sket inden 1. april 2004).

8.4.4. Begrundelse mv.

Efter § 13, stk. 1, i bekendtgørelsen skal institutionen så hurtigt som muligt udarbejde en rapport om anvendelse af sikringscelle, herunder tvangsfiksering. Rapporten skal bl.a. indeholde oplysning om begrundelsen for anvendelsen og om dato og klokkeslæt for hvornår anvendelsen af sikringsmidlet er ophørt.

Vejledningen om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse indeholder ikke en bestemmelse om at begrundelsen skal indeholde en henvisning til de retsregler som afgørelsen er truffet efter, og en angivelse af hvilke hovedhensyn der har været bestemmende for skønnet, samt en angivelse af de faktiske omstændigheder der er lagt til grund for afgørelsen, således som det er tilfældet vedrørende observationscelleanbringelse, jf. pkt. 8.3.4. Jeg har i sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Aalborg henledt direktoratets opmærksomhed på denne forskel således at spørgsmålet kan indgå i direktoratets vurderinger i forbindelse med en kommende revision af vejledningen. Jeg har samtidig tilkendegivet at jeg er opmærksom på at uanset at en anbringelse i sikringscelle for så vidt er mere indgribende end anbringelse i observationscelle, kan dette næppe (alene) bruges som argument for tilføjelse af

en tilsvarende bestemmelse, idet bestemmelsen for så vidt angår observationscelleanbringelserne kan være/er medtaget på grund af bestemmelserne om udelukkelse fra fællesskab og muligheden for at undlade begrundelse i samme regelsæt.

Der er i sagen anført en begrundelse for anbringelsen i sikringscelle i form af en redegørelse for hændelsesforløbet forud for anbringelsen under punktet ”Beskrivelse af episoden”.

8.4.5. Magtanvendelse

Efter straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 3, skal anbringelse i sikringscelle og tvangsfixering foretages så skånsomt som omstændighederne tillader.

Der blev anvendt magt over for den indsatte ved anbringelsen i sikringscellen. Magten bestod i armsnoningsgreb. Om udfærdigelse af særskilt rapport om magtanvendelse henviser jeg til pkt. 8.3.5.

8.4.6. Kompetence mv.

En indsat kan anbringes i sikringscelle og herunder fikseres ved anvendelse af bælte, hånd- og fodremme samt handsker efter bestemmelse af institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, jf. straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 1. Også bestemmelse om ophør af sikringscelleanbringelse træffes af institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 1.

Hvis forholdene i det enkelte tilfælde ikke tillader at man afventer en bestemmelse fra institutionens leder eller den der er bemyndiget dertil efter straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 1, træffes bestemmelsen af den tilstedeværende funktionær som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde. I sådanne tilfælde skal institutionens leder eller den der er bemyndiget efter stk. 1, så hurtigt som muligt underrettes om det passerede. Dette følger af bekendtgørelsens § 2, stk. 2.

Den under pkt. 8.3.6. nævnte instruks af 30. april 2001 omhandler som nævnt dette sted anbringelse i både observationscelle og sikringscelle (men er udfærdiget efter de tidligere gældende regler). Jeg har dette sted spurgt hvorvidt denne instruks fortsat er gældende og anvendes for arrestafdelingen.

Hvis afgørelse om anbringelse i sikringscelle er truffet af en tilstedeværende funktionær som er ansvarlig for det pågældende tjensteområde, skal der ifølge instruksen ske underretning til fængslets vagthavende leder (bagvagten) såvel i kontortiden som uden for kontortiden.

Beslutningen om anbringelse i sikringscelle blev truffet af en fængselsfunktionær. Den pågældende fængselsfunktionær traf tillige beslutning om fiksering ved anbringelsen. Der er gjort notat om underretning til en overvagtimester. Underretningen er ikke foretaget af den pågældende fængselsfunktionær som traf beslutningen om anbringelsen i sikringscelle, men af en (anden) overvagtimester, og den fandt sted 4 minutter efter anbringelsen.

Idet jeg henviser til min anmodning under pkt.. 8.3.6. om underretning om de interne regler vedrørende anbringelse i sikringscelle (om instruksen fortsat er gældende), anmoder jeg om oplysning om hvorvidt der i det konkrete tilfælde er sket underretning til en person som efter de interne regler er bemyndiget til at modtage underretning. Hvis der foreligger særlige regler for sikringscelleanbringelse, beder jeg om at kopi heraf sendes til mig.

Tidspunktet for underretningen giver mig ikke anledning til bemærkninger.

Beslutningen om ophør af anbringelsen er ifølge den elektroniske rapport (så vidt ses) truffet af en fængselsfunktionær. Af observationsarket fremgår det at den indsatte blev overført til observationscelle, og at beslutning herom blev truffet af afdelingens souschef. Afgørelsen om ophør af sikringscelleanbringelsen er således reelt truffet af souschefen. Rapport om den efterfølgende observationscelleanbringelse er,

som nævnt under pkt. 8.3.1., ikke blandt de rapporter jeg har modtaget vedrørende anbringelse i observationscelle. Jeg henviser til min anmodning om oplysninger i den anledning under dette punkt.

Som nævnt under pkt. 8.3.6. oplyste Statsfængslet i Horsens i sagen vedrørende ombudsmandens inspektion af fængslet i 1998 at det personale der gør tjeneste på syge-/isolationsafdelingen og har ansvaret for observations- og sikringscellerne, også har kompetencen til at træffe afgørelse om ophør af sikringscelleanbringelserne. Denne personalegruppe har en særlig uddannelse på området. Sikringscellerapporterne bliver efterfølgende gennemgået af den ledende overvagtimester eller dennes souschef som påser at formalia er i orden. Jeg går, som nævnt under pkt. 8.3.6., ud fra at det fortsat forholder sig sådan.

Jeg går ud fra at afgørelsen om ophør i det konkrete tilfælde er truffet af en person der er bemyndiget hertil.

Rapporten er i feltet til ledelsens eventuelle bemærkninger påtegnet af afdelingens souschef og vicefængselsinspektøren der har gennemset rapporten henholdsvis 3 og 5 dage efter anbringelsen og ikke har haft bemærkninger.

8.4.7. Undersøgelse for genstande mv.

Efter bekendtgørelsens § 6, stk. 2, skal institutionen ved anbringelse af en indsat i sikringscelle undersøge hvilke genstande den indsatte har i sin besiddelse på sin person, jf. straffuldbyrdelseslovens § 60, stk. 1 og stk. 3-8. Der skal desuden normalt ske omklædning af den indsatte.

Med hensyn til omklædning har direktoratet i pkt. 7, 1. afsnit, i vejledningen til bekendtgørelsen anført at omklædning indebærer at den indsatte skal afklædes og som minimum have institutionens underbenklæder eller et tæppe på igen. Derudover skal den indsatte tilbydes en undertrøje.

For så vidt angår sikringscelleanbringelse uden tvangsfiksering, fremgår det af vejledningens pkt. 7, 2. afsnit, at omklædning undtagelsesvist vil kunne undlades hvis det vurderes at omklædning i sig selv vil optrappe situationen, jf. straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 3.

Hverken straffuldbyrdelsesloven, bekendtgørelsen eller vejledningen indeholder en bestemmelse om notatpligt i disse tilfælde.

I forbindelse med ombudsmandens inspektion af Statsfængslet i Horsens i 1998 erklærede direktoratet sig enig i at der af hensyn til kontrolmuligheder burde indføres en notatpligt, og direktoratet oplyste at direktoratet ved næste genoptryk af observationskemaerne ville indsætte en rubrik hvori det ved afkrydsning kunne tilkendegives at der var sket visitation og omklædning.

Fra sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Aalborg er jeg bekendt med at revisionen af sikringscelleblanketten omfatter indførelse af felter til markering af *at* der er foretaget undersøgelse af den indsattes person og *om* der er sket omklædning. Hvis der svares nej til sidstnævnte spørgsmål, vil rapportskriveren blive bedt om at skrive en begrundelse herfor. Der vil ikke blive tilføjet en rubrik til afkrydsning af om den indsatte er tilbudt undertrøje, underbenklæder og tæppe idet tilbuddet herom er en naturlig del af omklædningen, jf. vejledningens pkt. 7.

Det fremgår af observationscellearket i sagen at den pågældende i forbindelse med indsættelsen i sikringscelle blev afklædt. Jeg går ud fra at dette skete i forbindelse med en personundersøgelse, og at "afklædt" således dækker over både personundersøgelse og omklædning. Jeg går i øvrigt ud fra at der er forholdt i overensstemmelse med vejledningens pkt. 7.

Før der gennemføres en undersøgelse af den indsattes person, skal institutionen mundtligt orientere den indsatte om baggrunden for at undersøgelsen gennemføres, medmindre særlige omstændigheder taler imod dette, jf. § 2 i Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 380 af 17. maj 2001 om undersøgelse af indsattes person og op-

holdsrum i kriminalforsorgens institutioner. Der er ikke pligt til at gøre notat om en sådan underretning.

Jeg går ud fra at den indsatte i forbindelse med den personundersøgelse som jeg lægger til grund at der er foretaget, er orienteret i overensstemmelse med § 2.

8.4.8. Fiksering

Anbringelse i sikringscelle kan efter straffuldbyrdelseslovens § 66 kombineres med tvangsfiksering ved anvendelse af bælte, hånd- og fodremme samt handsker hvis dette er nødvendigt.

Forud for anvendelsen af tvangsfiksering skal der – på lige fod med anvendelse af sikringscelle – ske en konkret vurdering af hvorvidt fikseringen er nødvendig, eller om det er tilstrækkeligt at anvende sikringscelle uden fiksering. Også med hensyn til valg af fikseringsmidler skal der foretages en konkret vurdering af om det er tilstrækkeligt at anvende bælte, eller om der tillige skal anvendes fod- og håndremme eller handsker. Dette fremgår også af bemærkningerne til straffuldbyrdelseslovens § 66 i Straffuldbyrdelsesloven med kommentarer af Annette Esdorf m.fl. (2003). Under ombudsmandens inspektion i 1998 af Statsfængslet i Horsens udtalte fængslet også at det i forbindelse med anbringelse i sikringscelle i hvert enkelt tilfælde skal overvejes hvilke fikseringsmidler der skal anvendes, jf. pkt. 7.4.11. i opfølgingsrapporten af 30. marts 2001 vedrørende denne inspektion.

Der er sket fiksering i forbindelse med den konkrete anbringelse. Der er anvendt bælte, håndremme og fodremme, men ikke handsker.

Der er notat om hvem der traf beslutningen om anvendelse af fikseringen. Som tidligere nævnt er beslutningen truffet af den samme fængselsfunktionær som traf beslutningen om anbringelsen i sikringscelle.

Tidspunktet for anvendelsen af fikseringen er angivet som samtidig med anbringelsen i sikringscellen. Der er ikke notat om ophør af fiksering. Jeg går derfor ud fra at fikseringen har været anvendt under hele sikringscelleanbringelsen (der varede ca. 2½ time, jf. pkt. 8.4.11.).

Det fremgår af bekendtgørelsens § 13, stk. 1, at den rapport der skal udarbejdes, skal indeholde oplysning om begrundelsen for anvendelsen og om dato og klokkeslæt for hvornår anvendelsen af sikringsmidlet er ophørt. Ombudsmanden har tidligere udtalt at skønnet over nødvendigheden af fiksering altid bør fremgå af sikringscellerapporten som begrundelse for anvendelsen, ligesom det bør fremgå om der er foretaget en vurdering af om alle fikseringsmidler er påkrævet. Jeg henviser til Folketingets Ombudsmands beretning for 1996, s. 392 vedrørende inspektion af Anstalten ved Herstedvester og til rapporten af 17. december 1999 vedrørende ombudsmandens inspektion af Statsfængslet i Horsens den 22. oktober 1998 der henviser hertil.

Der er ikke i forbindelse med anvendelse af fiksering gjort notat om nødvendigheden heraf, men der er som nævnt ovenfor ved beskrivelse af episoden der førte til sikringscelleanbringelsen, givet en begrundelse for (i hvert fald) selve anbringelsen i sikringscelle.

Der er heller ikke skelnet mellem brugen af de anvendte fikseringsmidler, herunder givet en begrundelse for anvendelsen af flere fikseringsmidler.

Det er beklageligt at der ikke er gjort notat om nødvendigheden af at anvende fiksering, herunder at der ikke er anført en konkret begrundelse for anvendelsen af fiksering og for fikseringens omfang.

Selv om der ikke fremgår en konkret begrundelse for beslutningen om anvendelse af fiksering, går jeg ud fra at der i sagen er foretaget – og at der altid foretages – en konkret vurdering af om fiksering var nødvendig og af fikseringens omfang, således at fastspænding med alle (flere) fikseringsmidler ikke sker hvis det må anses for et uforholdsmæssigt indgreb, jf. også Statsfængslet i Horsens oplysninger i forbindelse

med ombudsmandens inspektion i 1998. Jeg går tillige ud fra at det vil blive indskærpet at det skal fremgå af rapporten at der er foretaget en sådan vurdering.

8.4.9. Lægetilkald og lægetilsyn

Efter straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 5, skal institutionen ved tvangsfiksering af en indsat straks anmode en læge om at foretage tilsyn med den indsatte. Lægen skal tilse den pågældende medmindre lægen skønner sådant tilsyn åbenbart unødvendigt.

Det følger af vejledningens punkt 5, sidste afsnit, at der i forbindelse med sikringscelleanbringelse med fiksering skal gøres notat om lægetilkald på samme vis som ved sikringscelleanbringelse uden fiksering, jf. pkt. 6. Efter vejledningens pkt. 6, andet afsnit, skal der gøres notat på observationsskema første gang lægen er søgt tilkaldt, samt – hvis kontakt ikke opnås straks – ved alle efterfølgende forsøg.

Efter bekendtgørelsens § 14, stk. 1, skal enhver der tilser en indsat der er anbragt i sikringscelle (eller er undergivet anvendelse af andre sikringsmidler), gøre notat om tilsynet på et observationsskema (DFK 107) uanset om der er sket ændringer i den indsattes forhold. Efter stk. 2 skal observationsskemaet indeholde oplysninger om dato og klokkeslæt for tilsynet samt om den indsattes tilstand mv. Også tilsyn som læge og sygeplejerske foretager, skal noteres på observationsskemaet, jf. vejledningens pkt. 10, 3. afsnit, hvoraf fremgår at den faste vagt ved tvangsfiksering (jf. herom pkt. 8.4.10.) er ansvarlig for at alle tilsyn noteres, herunder tilsyn ved sygeplejerske og læge.

Det elektroniske paradigme i Klientsystemet indeholder punkter med overskrifterne ”Lægen tilkaldt”, ”Lægen genkaldt” og ”Lægetilsyn foretaget”. Desuden er der gjort plads til lægens bemærkninger (evt. i form af et resumé). Notat om lægetilkald mv. er foretaget i dette paradigme i det konkrete tilfælde.

Ved brug af fikseringsmidler skal læge efter straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 5, som nævnt tilkaldes straks. Det følger af vejledningens pkt. 5, andet afsnit, at ul-

gangspunktet (som hidtil) vil være at tilkald af læge er det første der skal foretages efter at fikseringen er gennemført. Dette er ikke til hinder for at der fra den indsattes afdeling indhentes oplysninger om den pågældendes adfærd, helbredstilstand og lignende med henblik på at tilvejebringe oplysninger der kan have indflydelse på lægens beslutning om hvor hurtigt lægetilsyn skal ske. Det er heller ikke til hinder for at der lokalt fastsættes retningslinjer hvorefter den ansvarlige for fikseringen underretter en sygeplejerske der er til stede i institutionen, med henblik på at denne kan foretage lægetilkaldet. Det er imidlertid en forudsætning at indhentelse af oplysninger eller underretning af en sygeplejerske kan ske i løbet af ganske få minutter.

Ombudsmanden har i forbindelse med de tidligere gældende regler, hvorefter læge skulle tilkaldes ”omgående” ved anvendelse af fikseringsmidler, udtalt at lægetilkald 10 minutter efter anbringelsen ikke er i overensstemmelse med bestemmelserne i det tidligere gældende cirkulære – hvilket direktoratet tidligere har taget til efterretning (Folketingets Ombudsmands beretning 1993, s. 402).

I det konkrete tilfælde blev lægetilkald foretaget 2 minutter efter anbringelsen/fikseringen og skete således straks.

Retningslinjer om tilkald af læge fremgår af interne retningslinjer om sikringscelleanbringelse som ombudsmanden modtog i forbindelse med inspektionen i 1998 af Statsfængslet i Horsens (instruks for personalet af 22. februar 1990).

Jeg beder jeg arrestafdelingen om at oplyse hvorvidt denne instruks fortsat er gældende. Hvis det ikke er tilfældet, og der er udfærdiget nye regler, beder jeg om kopi heraf.

I ovennævnte instruks af 22. februar 1990 er det anført at der skal rettes henvendelse til vagtlægen hvis fængslets egen læge ikke træffes, og anbringelsen sker inden for det tidsrum hvor vagtlægeordningen er i funktion. Efter ombudsmandens henstilling herom i sagen vedrørende inspektionen af Statsfængslet i Horsens i 1998 forsøgte

fængslet uden held at etablere en aftale med læger med henblik på tilkald af læge i situationer hvor det ikke er muligt at komme i kontakt med fængselslægen (eller dennes afløser), eller såfremt fængselslægen er forhindret i at komme hurtigt til stede, og hvor det endnu ikke er muligt at kontakte vagtlægen. Ombudsmanden tog dette til efterretning og foretog sig ikke videre vedrørende spørgsmålet om etablering af en lokal aftale med læger. Ombudsmanden lagde herved også lagt vægt på at fængselslægen normalt altid – eventuelt gennem sekretæren – kan kontaktes i sin konsultation, og at oversygeplejersken løbende tilser den sikringscelleanbragte indtil lægen kommer til stede. Jeg går ud fra at denne fremgangsmåde fortsat følges.

De nugældende regler om sikringscelleanbringelse med fiksering indeholder ingen retningslinjer for hvornår lægetilsynet skal finde sted. Heller ikke forarbejderne til loven angiver retningslinjer for hvornår tilsyn skal finde sted, men angiver alene at det er lægens ansvar at vurdere nødvendigheden af lægetilsyn. Det fremgår af bemærkningerne til straffuldbyrdslovens § 66 i Straffuldbyrdsloven med kommentarer af Annette Esdorf m.fl. (2003) at det ved formuleringen af stk. 5 er præciseret at institutionen har en ubetinget pligt til straks at anmode om lægetilsyn, men at det er lægens ansvar at vurdere nødvendigheden af lægetilsyn. Direktoratet har i forbindelse med inspektionen af Statsfængslet i Horsens i en udtalelse af 19. november 2001 yderligere præciseret at det således er lægens ansvar at vurdere nødvendigheden af lægetilsyn, herunder også at foretage en eventuel prioritering mellem flere presserende arbejdsopgaver.

Det fremgår af sagen at lægetilsyn skete en time efter tilkaldet. Af observationsarket fremgår det at sygeplejerske tilså den indsatte 40 og 50 minutter efter anbringelsen.

Der skal, som nævnt, foretages notat om tilsyn, herunder lægetilsyn, der ud over oplysning om tidspunktet for tilsynet skal indeholde oplysninger om den indsatte tilstand, jf. bekendtgørelsens § 14, stk. 1 og 2.

I observationscellerappen er det noteret at lægen ingen bemærkninger havde. Lægen har selv udfærdiget et kortfattet notat i observationscellerappen som jeg imidlertid ikke kan læse.

8.4.10. Fast vagt

Efter straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 4, skal en indsat der er tvangsfikseret, have fast vagt.

Det fremgår af vejledningens punkt 4, afsnit 1, at det af bemærkningerne til loven fremgår at en fast vagt er en dertil udpeget fængselsfunktionær eller andet kvalificeret personale som ikke har andre arbejdsopgaver end at tage sig af den fikserede indsatte.

Efter vejledningens punkt 4, afsnit 2, bør det så vidt muligt sikres at den faste vagt er en erfaren, fastansat medarbejder, og at den pågældende ikke har deltaget i den aktuelle fiksering. Institutionen bør overveje om det er hensigtsmæssigt at den faste vagt er en person med godt kendskab til den fikserede. Dette vil ofte – men ikke altid – være tilfældet.

Efter bekendtgørelsens § 14, stk. 1 og 2, og vejledningens punkt 10 skal vagten (og enhver anden der tilser den indsatte) som nævnt gøre notat om tidspunktet for tilsyn. Notatet skal endvidere indeholde oplysninger om den indsattes tilstand, herunder eventuelle bemærkninger om behovet for at opretholde fikseringen og anbringelsen. Der skal ske notat om tilsynet med den pågældende mindst hvert kvarter i den periode den indsatte er fikseret i sikringscelle.

Forståelsen af begrebet fast vagt er blevet behandlet i forbindelse med ombudsmandens inspektion af Statsfængslet i Vridsløselille i juni 2000. Direktoratet har den 14. oktober 2002 udtalt sig om direktoratets forståelse og har oplyst at ville informere kriminalforsorgens institutioner om denne. Med brev af 9. maj 2003 har direktoratet sendt en kopi af denne underretning hvoraf fremgår at direktoratet ikke finder at en

turnusordning hvor den enkelte funktionær kun varetager funktionen som fast vagt i en halv time ad gangen, på fuldt tilstrækkelig vis tilgodeser hensynet bag ordningen med fast vagt. Direktoratet har herved blandt andet lagt vægt på at de korte vagtperioder på grund af den manglende kontinuitet gør det vanskeligere at foretage en korrekt bedømmelse af den indsatte, herunder vedrørende spørgsmålet om ophævelse af fikseringen. Direktoratet har bemærket at dette synspunkt ikke er til hinder for at funktionæren efter en konkret vurdering afløses efter en periode af en halv times varighed, fx fordi det viser sig at den indsatte er meget udskældende eller spyttende mv.

Som anført ovenfor under pkt. 8.4.8. går jeg ud fra at fikseringen i det konkrete tilfælde har varet i samme tidsrum som selve anbringelsen i sikringscelle (som varede 2 timer og 37 minutter).

Det fremgår ikke om/at der er udpeget en fast vagt til at føre tilsynet med den anbragte. Det fremgår heller ikke hvem det i givet fald måtte være, alt afhængig af tidspunktet. Tilsyn er sket ved 6 forskellige fængselsfunktionærer som hver højst har ført to tilsyn med den indsatte, dvs. at ingen af funktionærene har ført tilsyn i mere end en halv time ad gangen. Sidste tilsynsnotat er udfærdiget af afdelingens souschef 10 minutter efter det forudgående tilsyn hvor det besluttes at den indsatte udtages af sikringscellen og overføres til observationscellen.

Jeg beder arrestafdelingen om en udtalelse om hvorvidt der i sagen i overensstemmelse med de ovenfor gengivne regler udpeges en ansvarlig fast vagt, og i givet fald om der noget sted gøres notat herom.

Under henvisning til direktoratets brev af 9. maj 2003 med underretning af kriminalforsorgens institutioner beder jeg endvidere om en udtalelse vedrørende det forhold at den enkelte funktionær kun har varetaget funktionen som fast vagt i højst en halv time ad gangen.

Ingen af de personer som deltog i magtanvendelsen/fikseringen, har ført tilsyn med den anbragte.

Der er ved alle tilsynene gjort notat om indsattes tilstand.

8.4.11. Ophør og varighed af anbringelse og fiksering

I de regler der var gældende forud for straffuldbyrdelsesloven, fandtes en bestemmelse (i cirkulærets § 19, stk. 1) om at ophold i sikringscelle og anvendelse af fikseringsmidler ikke måtte udstrækkes længere end det skønnedes absolut påkrævet.

Der er ikke i de gældende regler om sikringscelleanbringelse og tvangsfiksering indsat en bestemmelse svarende til bestemmelsen i § 14, stk. 2, i bekendtgørelse om udelukkelse fra fællesskab vedrørende observationscelleanbringelse om at anbringelsen straks skal bringes til ophør når betingelserne herfor ikke længere er opfyldt. Uanset dette skal både selve sikringscelleanbringelsen og fikseringen utvivlsomt bringes til ophør når betingelserne herfor ikke længere er opfyldt.

Anbringelsen (og fikseringen) varede som tidligere nævnt 2 timer og 37 minutter.

Jeg har ikke grundlag for at antage at anbringelsen og fikseringen ikke blev bragt til ophør på det tidspunkt hvor betingelserne herfor ikke længere var opfyldt.

8.4.12. Klagevejledning

Efter bekendtgørelsens § 13, stk. 1, 2. pkt., skal rapporten indeholde oplysning om at den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren, og om hvornår fristen for at indgive klage udløber, jf. straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2. Straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2, vedrørende klagefrist gælder dog som tidligere nævnt alene for dømte, og der gælder således ingen klagefrist for afgørelser truffet over for varetægtsarrestanter (og anholdte).

Direktoratet har som nævnt under pkt. 8.3.11. i forbindelse med sagen vedrørende inspektion af Institutionen for frihedsberøvede asylansøgere i Sandholm oplyst at en fortrykt tekst med angivelse af klagevejledning vil blive medtaget ved en kommende revision af Klientsystemet for så vidt angår både observations- og sikringscelleblanketter. Som også nævnt dette sted fremgår det af sagen vedrørende direktoratets inspektion af Arresthuset i Århus, som jeg efterfølgende har modtaget underretning om, at der på sikringscelleblanketten i Klientsystemet er mulighed for at ”vinge af” at den indsatte rettigheder er oplyst, hvilket må forstås således at den indsatte er givet klagevejledning.

Det fremgår ikke at den indsatte i det konkrete tilfælde er vejledt om klagemuligheden.

Under henvisning til det anførte om muligheden for at ”vinge af” at der er givet klagevejledning, går jeg ud fra at der i det foreliggende tilfælde er givet klagevejledning. Under henvisning til det oplyste om ændring af blanketten i Klientsystemet foretager jeg mig ikke videre vedrørende spørgsmålet om notat om klagevejledning, jf. sikringsmiddelbekendtgørelsens § 13, stk. 1, 2. pkt.

9. Opfølgning

Jeg beder arrestafdelingen om at sende de oplysninger mv. som jeg har bedt om, tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen som jeg ligeledes beder om en udtalelse.

10. Underretning

Denne rapport sendes til arrestafdelingen (Statsfængslet i Horsens), Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i arrestafdelingen.

Lennart Frandsen
Inspektionschef